

SOC DOK

- platform for socialpolitisk dokumentation og debat

3. årgang nr. 2 – juni 2021

Indhold - klik på en overskrift

Fra redaktionen

s. 2

Gitte Haslebo og Niels Chr. Barkholt: Fra bred aftale til reformfuser?

s. 3

Artiklen stiller spørgsmålet: Hvordan er det lykkedes regeringen – på trods af den omfattende kritik deres udspil har mødt – at få alle Folketingets partier, undtagen ét, med på den aftale om Børnene Først, som blev indgået den 11. maj? Artiklen besvarer også spørgsmålet ... !

Morten Ejrnæs: Aftalen om Børnene Først - Pengene bruges forkert

s. 9

En stor del af de ekstra midler, der følger med aftalen om Børnene Først og Barnets Lov, skal bruges til søskende og forældre i familier, hvor et barn anbringes gr. omsorgssvigt. Artiklen anbefaler, at midlerne i stedet bruges til hurtigere og grundigere behandling af de mange underretninger, kommunerne modtager.

Adam Johansen og Morten Ejrnæs: Børnene flyver under radaren

s. 13

I Aftalen om Børnene Først og Barnets Lov gøres børns trivsel entydigt til et spørgsmål om forældrenes personlige egenskaber, relationer og omsorg for deres børn. Der er i aftalen ikke et ord om udsatte børnefamiliers økonomi, boligforhold eller andre strukturelle forhold.

Peter Bundesen: Kan 2. generationsreformer løse de samfundsmæssige udfordringer?

s.15

Med såkaldte 2. generationsreformer skal Reformkommissionen komme med løsningsforslag på en række komplekse udfordringer, som årtiers reformpolitik ikke i tilstrækkelig grad har formået at håndtere. 2. generationsreformer virker ved at påvirke menneskers adfærd og valgmuligheder på anden vis end 1. generationsreformer, der er karakteriseret ved at ændre (læs: reducere) ydelser.

Anmeldelse af Cecilie Bjerre: Når staten er far og mor

s. 17

Preben Etwil anmelder Cecilie Bjerres bog om Børneværnets anbringelser af børn i Danmark fra Børneloven i 1905 til Bistandsloven i 1975. Knastørt og veldokumenteret beskriver hun, hvordan der ofte var en betydelig diskrepans mellem lovgivningens grundlag, vejledning og intentioner og de kommunale børneværns reelle praksis.

Anmeldelse af debatbogen: Rige børn leger bedst

s. 19

Peter Bundesen anmelder Lars Olsens, Sune Caspersens, Jørgen Goul Andersens, Lars Andersens og Niels Plougs debatbog om det danske klassesamfund. Det er ikke rent rygklapperi, som ellers har domineret mediernes omtale af bogen. Peter Bundesen efterlyser bl.a. en nærmere analyse af "den nye arbejderklasse" i provinsen. Hvad har den til fælles med den traditionelle storbyarbejderklasse, og hvad adskiller dem fra hinanden. Hvorfor etablerer den nye provinsarbejderklasse ikke en slagkraftig faglig organisering, men nøjes tilsyneladende med arbejdsledshedsforsikring i de "gule fagforeninger"?

Relancering af tidsskriftet Social Kritik

s. 21

Siden Benny Lihmes pludselige død i februar 2020 er det lykkedes at samle nye frivillige kræfter til en relancering af tidsskriftet, som Benny Lihme "opfandt" og nåede at udgive 160 numre af. Social Kritik vil fremover udkomme 3 gang om året. Et dobbeltnummer - nr. 161/162 - er udkommet i april i år.

Og Yggdrasilprisen gik til ...

s. 22

... Ungefællesskabet i Tingbjerg! Læs om prisoverrækkelsen, som fandt sted den 1. juni på Vesterbro Ungdomsgård, med taler der fokuserede på boligpolitik og/som socialpolitik, og betydningen af civilsamfundets og de frivilliges indsats, nu og i fremtiden

Else er sovet stille ind. Mindeord om Else Hammerich

s. 28

I november 2017 holdt Else Hammerich en stor hyldesttale til Özlem Cekic, som det år modtog Yggdrasilprisen. Else Hammerich døde den 20. marts i år.

SOC DOK

- platform for socialpolitisk
dokumentation og debat

**Tidsskrift for Socialpolitisk
Forening Hovedstaden**

ISSN: 2597-0100

Forretningsudvalg:

Patrick Hansen, formand
Halima El Abassi, næstformand
Kirsten Windekilde, kasserer

Redaktion:

Peter Bundesen, ansv.
Lauge Rasmussen
Kirsten Windekilde
Nina von Hiemcrone

SOC DOK - platform for socialpolitisk dokumentation og debat & nyhedsbrevet OPSLAGSTAVLEN

Ud fra ønsket om at styrke den socialpolitiske debat har Socialpolitisk Forening Hovedstaden taget initiativet til udgivelsen af nettidsskriftet *SOC DOK – platform for socialpolitisk dokumentation og debat* og nyhedsbrevet *OPSLAGSTAVLEN*.

I den offentlige debat er socialpolitikken blevet mere og mere marginaliseret. Fra politisk hold er interessen fokuseret på, hvordan man kan presse flere i arbejde ved at forringe forholdene for de ikke-beskæftigede. De socialt udsatte har i høj grad været henvist til smulerne fra satspuljen.

Disse problemer kan ikke løses med udgivelsen af *SOC DOK*. Men vi håber at kunne medvirke til at genrejse en debat om socialpolitikken rolle og om de mennesker, der bliver ramt af sociale problemer, og hvordan de bliver set på og behandlet af myndighederne. Vores bestræbelse er at argumentere for en placering af socialpolitikken som en central faktor i velfærdssamfundet.

Det er et stort mål, som redaktionen på ingen måde kan klare alene. Derfor opfordres læserne også til at bidrage med artikler, kommentarer, etc. Skriv til redaktionen på socialpolitisk.socdok@gmail.com

SOC DOK udkommer 4 gange årligt.

I planlægning, timing og tilrettelæggelse af *SOC DOK* tilstræber redaktionen en koordinering med foreningens løbende aktiviteter.

Fra Redaktionen

Tilbage til normaliteten?

Nu hvor der her i landet er ved at være styr på corona-pandemien, bevæger det politiske system sig også hen imod en normalitet med konflikter og kompromisser om mere traditionelle politiske emner. I løbet af foråret er regeringen og regeringsnedsatte organer da også fremkommet med en stribe politiske udspil, som vi desværre ikke kan nå at behandle allesammen.

Dette nummer af *SOC DOK* har således fokus på samspillet mellem Ydelseskommisionens anbefalinger, Reformkommissionens udspil om 2. generationsreformer samt den politiske aftale om Børnene Først og Barnets Lov, som regeringen indgik her i maj måned med praktisk talt alle Folketingets partier.

Med et metablik analyserer Gitte Haslebo og Niels Chr. Barkholt aftalen om Børnene Først og afdækker de virkemidler, regeringen har benyttet sig af for at få så bred en aftale i land: En tekst, der er så udvandet og mangetydig, at alle partierne kan læse deres egne ønsker ind i den, "langtidsparkering" af en række af aftalens centrale initiativer, der først skal bearbejdes i arbejdsgrupper og partnerskaber, og så manglen på et initialt fundament af dokumentation, viden eller evidens, som den nødvendige evaluering af aftalens forskellige elementer kan tage udgangspunkt i.

Også Morten Ejrnæs ser på aftalen om Børnene Først, der jo umiddelbart ligner en kapitulation i forhold regeringens oprindelige udspil fra januar i år. Imidlertid betyder den tilknyttede finansieringsaftale, at helt centrale elementer fra det oprindelige udspil måske alligevel fastholdes. Adam Johansen og Morten Ejrnæs ser på, hvordan den kommende Barnets lov og Ydelseskommisionens forslag til et nyt kontanthjælpssystem vil påvirke fattige børns forhold, sådan som det er aftalt mellem regeringen og dens støttepartier i det politiske forståelsespapir fra den 25. juni 2019: *Retfærdig retning for Danmark*. Regeringen vil dog helst øge arbejdsudbuddet. Det skal bare ikke gøres ved en fortsat reduktion i de arbejdskompenenserende kontantydelse, der jo har vist sig stort set uden effekt – bortset fra, at børnene og deres forældre er blevet fattigere.

Derfor har regeringen nedsat en kommission, der skal komme med nogle såkaldte 2. generationsreformer, som skulle kunne indfri dette formål. *Reformkommissionen* har lige afleveret sin første rapport. I sin artikel ser Peter Bundesen på mulighederne for at udvikle sådanne 2. generationsreformer, der virker ved at påvirke menneskers adfærd og valgmuligheder på anden vis end 1. generationsreformer, der er karakteriseret ved at ændre ydelser. Kommissionens arbejde løber til og med 2022. Undervejs vil en række temaudspil blive præsenteret. De første anbefalinger vil komme inden udgangen af 2021, mens tre yderligere udspil forventes i løbet af 2022. – På *SOC DOK* følger vi arbejdet. Næste nummer udsendes i august/september med *Uddannelseshierarkiet* som tema. Det skulle have været temaet for det nummer af *SOC DOK*, du sidder med foran dig nu, men vi har måttet rykke udgivelsestidspunktet på grund af forårets reformregn.

Vi ønsker alle læsere god sommer og læselyst!

Fra bred aftale til reformfuser?

Af Gitte Haslebo, cand. psych., organisationskonsulent, og Niels Christian Barkholt, socialrådgiver, sociolog og leder af Social Talks. Begge er medlemmer af Aktionsgruppen for Børns Velfærd

I sidste nummer af SOC DOK fremlagde forskere og fagprofessionelle fra Aktionsgruppen for Børns Velfærd en gennemgribende kritik af S-regeringens udspil Børnene Først fra januar 2021. En lang række andre – organisationer, forskere og fagfolk – har fremlagt tilsvarende skarp kritik af udspillet.

I denne artikel stiller Aktionsgruppen for Børns Velfærd det overordentlig interessante spørgsmål:

Hvordan er det lykkedes regeringen – på trods af den omfattende kritik deres udspil har mødt, faktisk lige siden Mette Frederikssens nytårstale den 1. januar 2020 – at få alle Folketingets partier, undtagen Nye Borgerlige, med på den aftale om Børnene Først, som blev indgået den 11. maj?

De besvarer selv spørgsmålet: Med en mangetydig sprogbrug, baseret på signal- og symbolpolitik, og ved – i selve aftalen – at "langtidsparkere" løsningerne i arbejdsgrupper og partnerskaber, der nedsættes senere.

Resultatet er, at aftalen om Børnene Først er et uklart, tvetydigt grundlag for den Barnets Lov, som skal udformes på grundlag af aftalen. - Sagde nogen "Retssikkerhed?" ... ?

Indledning

Den 11. maj 2021 holdt regeringen et pressemøde sammen med alle de støtte- og oppositionspartier, der var gået med i den brede aftale. Det var for mange overraskende, at så mange partier var gået med i aftalen. Nye Borgerlige var det eneste parti, der stod udenfor.

På pressemødet havde Astrid Krag en kort indledning, hvorefter repræsentanter fra de forskellige aftalepartier fremhævede, hvad de hver især var særligt glade for, og hvorfor de var med. Alle kunne fremdrage et, to eller flere fingeraftryk, som de fandt positive.

Forhandlingsforløbet havde strakt sig fra den 27. januar 2021, hvor regeringens udspil til *Børnene Først* blev præsenteret. Aktionsgruppen for Børns Velfærd har tidligere behandlet dette udspil i en artikel i SOC DOK (3. årgang, nr. 1, marts 2021).

Nu foreligger der så en aftaletekst på 25 sider, som skal danne udgangspunkt for udformningen af den lov, der skal vedtages i Folketinget og træde i kraft den 1. januar 2023. Men selvom der er et godt stykke vej endnu, inden aftalen bliver til lov, er det interessant at se nærmere på, hvordan billedet tegner sig for denne reform, som gentagne gange er blevet kaldt ambitiøs.

For at tegne billedet op vil vi søge svar på følgende tre spørgsmål:

1. Hvilke virkemidler har regeringen brugt for at opnå så bred en aftale?
2. I hvilken udstrækning vil reformen kunne løse de problemer, den fokuserer på?
3. Hvilket grundlag er der for, at Folketinget og befolkningen kan vurdere, om reformen er vellykket?

1. Hvilke virkemidler har regeringen brugt for at opnå en bred aftale?

Hvordan har det kunnet lade sig gøre, at regeringen – siden Mette Frederikssens nytårstale den 1. januar 2020 og efter 1 ½ års kritik fra forskere, fagfolk, familieorganisationer, retssikkerhedsorganisationer, de øvrige partier, mv. – har kunnet opnå bred enighed om en aftaletekst med de fleste af Folketingets partier?

Der er tre virkemidler:

Mangetydig sprogbrug

For det første er aftaleteksten udtryk for kompromisernes kompromis, hvilket er opnået ved brug af diffuse og mangetydige begreber.

Et eksempel herpå er "tidlig indsats". "Tidlig" kan betyde tidligt i et barns liv, eller det kan betyde tidligt i forhold til, hvornår problemerne er opstået, dvs. rettidigt. Begge betydninger findes i aftaleteksten, så man kan læse den betydning ind, som man er tilhænger af.

"Indsats" kan betyde indsats i den primære sektor af sundhedsplejersker, pædagoger i daginstitutioner og lærere i skoler, således at problemer med et barns trivsel løses der, hvor de er opstået. Indsats kan også betyde en forebyggende foranstaltning i familien, så at problemerne ikke når at vokse sig store. Indsats kan også betyde en anbringelse.

Ordet bruges i alle disse betydninger forskellige steder i teksten. I aftaleteksten står der således, at man ikke skal starte nederst på "indsatstrappen", fremfor at give den rigtige indsats fra start: "For eksempel ser nogle kommuner en anbringelse som absolut sidste udvej og et tiltag, der først tages i brug, når alle andre muligheder er udtømt. Aftaleparterne er enige om, at udsatte børn skal have den rigtige hjælp fra start – også når en anbringelse er det, der vurderes at være det bedste for barnet" (Aftaletekst *Børnene Først*, s. 4). Disse sætninger er formuleret med uld i mund for at få alle med.

Der må være gået mange timer i forhandlingerne med at pille ved sætningerne i dokumentet. I aftaleteksten indgår syv temaer (Aftaletekst *Børnene Først*, s.1). Overskriften på det første af temaerne er ændret, men indholdet er stort set det samme. I regeringens udspil hed det første tema: "Vi skal give børn et trygt hjem tidligere". I aftaleteksten hedder det nu "Bedre og tidligere indsats for udsatte børn og familier". Den nye overskrift er også diffus sprogbrug, da det ikke defineres, hvad "indsats" er, og da regeringen mener, at en tidlig anbringelse kan betragtes som en forebyggende indsats – hvilket i øvrigt er et principielt brud med eksisterende praksis, og grundlæggende strider imod den retning, kommunernes arbejde er sporet ind på, i kraft af den gældende lovgivning, som har rod i 1970'ernes socialreform.

I regeringens udspil hed det, at der skal foretages en "automatisk vurdering for også at anbringe søskende til et barn, der er anbragt". I aftaleteksten hedder det nu, at der skal foretages obligatoriske søskendeundersøgelser af alle hjemmeboende børn under 15 år, hvis et barn er anbragt. Indholdet er således det samme, måske endda med en skærpet konkretisering af, at der skal foretages obligatoriske børnefaglige undersøgelser af alle søskende til et barn, der bliver anbragt.

Dette er et godt eksempel på et politisk kompromis. Egentlig kunne aftaletekstens afsnit om søskendeundersøgelser udelades, da dette allerede er eksisterende praksis i kommunerne i dag. Det er utænkeligt, at socialrådgivere anbringer ét barn i familien eller tilsvarende undersøger ét barn uden at forholde sig til de andre børn i familien. Derfor er det et godt eksempel på en politisk logik, der sender et ret kraftfuldt signal fra de folkevalgte til socialrådgivere om, at flere søskende skal anbringes, uden at dette er funderet i viden eller praksis.

Langtidsparkering

For det andet er der en lang række løse ender og initiativer, som er sendt på langtidsparkering i form af først at skulle behandles i arbejdsgrupper, analysegrupper eller partnerskaber. Langtidsparkering gør det nemmere at opnå et bredt forlig. Det fremgår ikke, om der i forhandlingerne har været fremlagt pejlemærker for de løse ender eller kommissorier for, hvad de kommende arbejdsgrupper skal arbejde med og nå frem til. Sådanne indgår i hvert fald ikke i aftaleteksten. Der er tale om ca. 16 initiativer, der på denne måde er sendt på langtidsparkering. De fylder en omfattende del af aftaleteksten.

Her skal nævnes nogle vigtige eksempler:

1. **Reform af plejefamilieområdet**, som skal forbedre plejefamiliernes vilkår, og etablering af plejefamiliecentre. Derfor nedsættes en arbejdsgruppe med deltagelse af "relevante parter", herunder KL. Der skal være god tid til dette forarbejde, hvorfor iværksættelse af reformen først vil ske gradvist fra 2025.
2. **Forbedring af kvaliteten på opholdssteder og døgninstitutioner for anbragte børn**. Her står der, at kvaliteten skal forbedres, men hvordan kan man først finde ud af efter afslutningen på den igangværende evaluering af det specialiserede socialområde. Derfor indeholder aftaleteksten intet herom.
3. **Igangsættelse af et udviklingsarbejde** med henblik på at etablere et landkort over kommunernes resultater på området for udsatte børn og unge. Dette skal ske på basis af eksisterende data – de data, som Rigsrevisionen og Statsrevisorerne senest har kritiseret for at være utilstrækkelige.
4. **Bedre sagsbehandling, tidlig opsporing og håndtering af underretninger**. Til at løfte denne opgave skal der etableres et partnerskab bestående af KL, de danske professionshøjskoler, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), De Anbragtes Vilkår,

ForældreLANDSforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen, Dansk Socialrådgiverforening og Social- og Ældreministeriet. – Der er ingen oplysninger om, hvad kommissoriet går ud på, og hvornår der kommer resultater fra dette partnerskab.

5. **Udarbejdelse af en model for en ny børne- og familierådgiveruddannelse.** Til at løfte denne opgave skal der nedsættes en arbejdsgruppe med deltagelse af Social- og Ældreministeriet, Dansk Socialrådgiverforening, Børne- og Kulturchefforeningen, Danske Professionshøjskoler, FSD, Børns Vilkår og De Anbragtes Vilkår. Der er sat 2 mio. kr. af til dette arbejde, som skal være afsluttet i 2022. Der er ingen oplysninger om, hvornår uddannelsen kan iværksættes.
6. **Analyse af anvendelsen af eksisterende midler til efterværn.** Forslag til forbedringer skal rummes inden for de 2 mia. kr., der i dag bruges på området.

At sende initiativer på langtidsparkering kan være en god idé, hvis man ikke ved, i hvilken retning bilen skal køre, og hvornår. Men det er også med til at muliggøre et bredt forlig. For hvordan kan politiske partier tage stilling til fremtidige beslutninger og indsatser, som de ikke kender? Det er nemt at sige, at det lyder godt, lad endelig arbejdsgrupperne og partnerskaberne arbejde. En stillingtagen til løse ender og kommende ukendte resultater i dette omfang er uforpligtende og uambitiøst.

Spilleregler for forhandlingerne er baseret på signal- og symbolpolitik

For det tredje spiller det ind, at Astrid Krag har erklæret, at der er tale om en værdikamp – altså signal- og symbolpolitik, hvor følelser overtrumfer viden og evidens. Det har vi set adskillige gange på de mange samråd om regeringens udspil, hvor støtte- og oppositionspolitikere har stillet spørgsmål ud fra et ønske om, at *Børnene Først* ikke kun skulle være en værdikamp, hvor det er følelser og anekdotisk evidens, der råder. De har ønsket et solidt fagligt fundament for at udarbejde udspil og aftaletekst.

Astrid Krag, Social- og ældreminister fra 21. januar 2021
kilde: ft.dk

Men hvordan kan man få en samtale om det, når argumenter baseret på viden, faglighed og evidens ikke bliver anset for relevante af regeringen? Efter pressemødet den 11. maj blev Astrid Krag interviewet i Deadline, hvor tv-værten spurgte, om hun var blevet klogere af reaktionerne i forhandlingsforløbet nu, da aftalen var blevet anderledes end udspillet? Spørgsmålet blev stillet tre gange i forskellige formuleringer, og svaret var hver gang ”nej”. Til sidst måtte tv-værten svare for hende. For borgere er det

forstemmende at se, hvordan en minister ikke er optaget af læring og at blive klogere på et felt, som i den grad kalder på læring og forsigtighed. Men det behøver man tilsyneladende ikke i en værdikamp, hvor man bare skal stå fast og have et sæt politiske fraser på auto-repeat.

Støtte- og oppositionspartierne har her været stillet i et vanskeligt dilemma: Enten kunne de vælge ikke at forhandle ud fra de spilleregler, som regeringen havde bestemt og stået fast på, og dermed forlade forhandlingerne. Eller de kunne gå med på præmissen og dermed sikre sig mulighederne for at være inddraget i de kommende forhandlinger om lovteksten. Alle minus et parti valgte det sidste. Status på situationen er nu den, at der skal udarbejdes et lovudkast på grundlag af aftaleteksten, og at dette skal forelægges aftalekredsen. Det skal formentlig også sendes i høring til en lang række parter, men det står der ikke noget om i aftalen.

2. I hvilken udstrækning vil reformen kunne løse de problemer, den fokuserer på?

Vilde problemer kan ikke løses med tunnelsyn

Reformer har til formål at løse samfundsmæssige problemer, som markedet eller civilsamfundet ikke kan løse.

Udfordringerne med at udarbejde en reform afhænger af problemernes karakter. Problemer kan være mere eller mindre tamme eller vilde. Når der er tale om et tamt problem, kender man både problemet, der kan beskrives præcist, og løsningen. Anderledes er det med vilde problemer, hvor der er et uklart billede af, hvori problemerne består, og løsningen ikke kendes. Imellem disse to yderpoler har vi de problemer, hvor problemets art er velkendt, men løsningen ikke er (Nielsen, 2021).

Reformer, der skal forbedre forholdene for børn og unge i socialt udsatte positioner, adresserer vilde problemer, hvor der hverken findes velbeskrevne definitioner af problemerne eller en sammenhængende viden om virksomme løsninger.

Vilde problemer er komplekse på den måde, at der er mange faktorer, der spiller ind. Når børn og unge vokser op i udsatte positioner, er der mange faktorer, der skaber udsathed: Familiens økonomiske vilkår (indkomst og formue), voksne og børns helbred, forældrenes uddannelse, forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet, boligforhold, børns deltagelse i fællesskaber i daginstitution, skole og fritidsaktiviteter, forældrenes netværk, mv. Alle disse faktorer spiller ind på, i hvilken udstrækning børn trives og har gode udviklingsmuligheder.

Løsning af vilde problemer kræver en helhedstænkning, hvor alle disse faktorer medtænkes. Det betyder også, at der skal tænkes på tværs af politikområder: Arbejdsmarkedspolitik, boligpolitik, uddannelsespolitik, sundhedspolitik, socialpolitik, mv.

Denne helhedstænkning er helt fraværende i udspillet til *Børnene Først* og den aftaletekst, som blev præsenteret den 11. maj. Her er der især én faktor, der fylder: Forældrenes kompetencer som forældre. Hvis et barn mistrives, så peger teksten på, at det må skyldes forældrenes manglende evne eller vilje til at tage vare på deres barn. Her er der tale om et tunnelsyn, hvor man på forhånd har bestemt sig for både, hvordan problemet defineres, og hvad der er løsningerne. – Som bekendt afgør måden, man ser et problem også, hvilke løsninger der bliver mulige. Med et snævert tunnelsyn bliver det ganske få løsninger, der overhovedet kan udtænkes.

Og disse få løsninger er muligvis slet ikke relevante i forhold til konkrete børns opvækstvilkår, trivsel og udviklingsmuligheder.

Et vildt problem kan ikke løses med et tunnelsyn, hvilket tværtimod begrænser reformens muligheder for at få gennemslag i praksis.

Pseudopolitik indeholder ikke redskaber til at skabe de ønskede resultater

Sigge Winther Nielsen har i sin nye bog *Entrepreneurstaten* foretaget en dybtgående og tankevækkende analyse af, hvordan demokratiet har udviklet sig de seneste årtier. Han påpeger, at "der er sket en glidning mod mere pseudopolitik i et ellers dejligt dansk demokrati" (Nielsen, 2021, s. 36) og rejser spørgsmålet: "Driver systemet den forandring, politikerne ønsker, og løser de presserende problemer i det danske demokrati?". Han svarer selv, "at medier, lukkede beslutningsprocesser samt et svagt vidensgrundlag i politikformuleringen alt sammen skaber en pseudopolitik, der ikke flytter det store i virkeligheden" (Nielsen, 2021, s. 36).

For at beskrive, hvordan dette foregår, bruger han en metafor: "Demokratiets hus", der har en fordør, hvor politikerne træder frem på scenen, og hvor den offentlige debat foregår. Pressemødet den 11. maj var en begivenhed, der fandt sted ved demokratiets fordør. Det er her, der sættes en dagsorden, præsenteres stillingtagen og fremføres one-liners, og partierne får lejlighed til at markere sig og vise den bedste side af sig selv og partiet. Inde i huset foregår politikudviklingen – ofte i meget lukkede og uigennemsigtige processer uden inddragelse af eksperter og de borgere og organisationer, der vil blive berørt af den pågældende reform. Og så er der demokratiets bagdør, hvor aktiviteterne handler om, hvordan reformen skal implementeres og gøres til virkelighed.

Som forfatteren påpeger, har der i stigende grad udviklet sig "et topprofessionelt absurd teater, hvor hovedpersonerne i iveren efter at komme frem på scenen leverer et dysfunktionelt samspil, som øger mængden af pseudopolitik." (Nielsen, 2021, s.38). Hovedpersonerne er politikere og journalister, der er enige om, at det vigtigste sker ved demokratiets fordør. Når en reform først er blevet præsenteret, mister den sin nyhedsværdi, og begge grupper mister interessen for bagdøren og derfor for, hvordan reformen bliver til virkelighed. – Det er ved bagdøren, at reformer skal omsættes til virkelige resultater for borgerne, så at demokratiet ikke bliver et tomt ritual.

Bliver reformen *Børnene Først*, hvis den bliver omsat til lov og vedtaget, til vellykkede forandringer eller et tomt ritual? Vi frygter, at det bliver det sidste.

Vi har i Aktionsgruppen for Børns Velfærd fulgt hele forløbet meget tæt, omend på sidelinjen. Vi har især bidt mærke i, at når der var tale om optræden på scenen ved fordøren, som fx på direkte transmitterede samråd,

så har der i stor udstrækning været tale om, at ministeren gentager regeringens "skåltaler", der for mange berørte borgere og organisationer har virket afkoblet fra virkeligheden. Der har været tale om to verdener, der er adskilt fra hinanden, og hvor man må undres over, at aktørerne agerer inden for det samme demokrati.

Vi har også lagt mærke til, at alt det, der sker inde i demokratiets hus, er lukket land. Vi har i Aktionsgruppen produceret og formidlet viden og forskning til brug i politikudformningen, men kan ikke se, at regeringen har brugt det. Så hvis viden går på tværs af regeringens tænkning, får den ingen adgang. Omvendt har det også været svært at få noget ud fra Demokratiets hus.

Utallige er de spørgsmål, som vi og mange andre aktører har stillet til dokumentation, vidensfundament og evidens, men som ikke er blevet besvaret.

Hvad så med demokratiets bagdør? Det er aktiviteter ved bagdøren, der skal muliggøre udmøntning og implementering. En lov, der vedtages i Folketinget, ændrer ikke i sig selv noget i virkeligheden. Det er blot ord på papir. For at der kan ske reelle ændringer, skal fagprofessionelles erfaringer inddrages og medtænkes. Det samme skal de berørte borgere og familier, som både har gode og dårlige erfaringer fra deres møder med daginstitution, skole og kommune. De fagprofessionelles erfaringer har primært været inddraget via deres interesseorganisationer, mens berørte borgere og familier stort set har været afkoblet fra reformarbejdet.

I aftaleteksten hedder det sidste afsnit: *Fra aftale til virkelighed*. Afsnittet er på 1½ side og indeholder ingen overvejelser eller idéer til, hvordan implementeringen skal ske i praksis. Også her er udfordringen sendt på langtidsparkering, da der først skal nedsættes et partnerskab mellem en lang række aktører, der skal overvåge fremdrift og resultater i implementeringen.

Dette betyder, at udmøntning og implementering ikke er medtænkt i reformarbejdet, men skal kobles på bagefter.

En manglende helhedsforståelse kan føre til utilsigtede negative konsekvenser for forskellige grupper af borgere

Tunnelsyn vedrører ikke blot en snæver forståelse af den enkelte families konkrete situation, men også på samfundsplan. Tunnelsynet giver ikke plads til en helhedsforståelse af de udfordringer, som mange forskellige grupper af familier og børn lever med.

Der er en lang række grupper af børn, som hverken udspil eller aftale forholder sig til, da de befinder sig uden for regeringens tunnelsyn.

Det drejer sig bl.a. om de knapt 60.000 fattige børn, som vokser op med mange afsavn, der skaber mistrivsel her og nu og forringer børnenes fremtidsmuligheder.

Det drejer sig om de tusindvis af børn med fysiske handicap og psykiske diagnoser, hvor forældrene – nogle gange i flere år – har kæmpet for at få hjælp fra kommunen, men ikke har fået den. Til sidst har mange af dem givet op.

Det gælder et stort antal børn og familier, der rammes af en grundløs underretning, hvor forældrene bliver mistænkeliggjort på deres forældreevne, hvilket efter et slidsomt forløb viser intet at have på sig.

Det gælder også et stort antal familier, der udsættes for afgørelser i kommunen om foranstaltninger eller tvangsanbringelser, som familierne ikke er enige i.

Ovenstående er blot for at nævne nogle eksempler på de mange grupper af børn og familier, som hverken udspillet eller aftalen forholder sig til.

3. Hvilket grundlag er der for, at Folketinget og befolkningen kan vurdere, om reformen er vellykket?

I aftaleteksten står der, at reformen skal evalueres 2 år og 4 år efter ikrafttrædelse, dvs. i 2025 og 2027.

Hvad er det, der skal og kan evalueres på disse tidspunkter? Hvor mange af de initiativer, der er sendt på langtidsparkering og endnu ikke har udarbejdet resultater eller fået dem udmøntet, vil kunne inddrages?

Loven skal, hvis den bliver vedtaget, indføres fra 2023 til 2028. Alle de initiativer, der er sendt på langtidsparkering, vil måske producere resultater, der bliver implementeret i denne periode eller senere.

Aftalen indeholder meget lidt substans, da de allervigtigste problemstillinger skal håndteres engang i fremtiden.

Som nævnt ovenfor gælder det især følgende:

1. En reform af plejefamilieområdet.
2. Forbedring af kvaliteten på opholdssteder og døgninstitutioner for anbragte børn.
3. Igangsættelse af et udviklingsarbejde med henblik på at udvikle et kommunalt kort over kommunernes resultater på området for udsatte børn og unge.
4. Bedre sagsbehandling, tidlig opsporing og håndtering af underretninger.
5. Udarbejdelse af en model for en ny børne- og familierådgiveruddannelse.
6. En ny model for efterværn.

Det ser ud, som om man laver en stor reform, men reelt har man parkeret de sværeste og vigtigste spørgsmål til en senere dato. De nævnte er blot seks ud af 16, der er blevet udskudt. Der kan komme beslutninger drypvis over de kommende år med implementeringer, der stikker i øst og vest. Det er bekymrende, at vi dermed ikke får en sammenhængende reform på det sociale område, men endnu engang et kludetæppe.

At foretage midtvejs- og slutevalueringer forekommer også meget svært og diffust. Hvordan skal disse kommende resultater kobles sammen med eventuelle forbedringer af socialt udsatte og anbragte børns opvækstbetingelser?

Hvad er regeringens succeskriterier for reformen? På aftalens sidste knapt 1½ side beskrives syv målsætninger for reformen. Man må formode, at hvis reformen lever op til disse syv målsætninger, vil regeringen betragte den som en succes.

De syv målsætninger er følgende:

1. Udsatte og anbragte børn og unge trives bedre
2. Anbragte børn og unge oplever færre skift og bedre kontinuitet i deres anbringelse
3. Udsatte børn skal tidligere modtage sociale indsatser
4. Flere udsatte og anbragte børn og unge oplever, at de har en voksen, de kan stole på
5. Udsatte og anbragte børn og unge oplever i højere grad at blive hørt og inddraget i sagsbehandlingen
6. Flere udsatte og anbragte børn skal opleve at have tillid til systemet
7. Flere udsatte børn og anbragte skal gøre brug af deres rettigheder

Som disse syv punkter er beskrevet, er de helt løsrevet fra sammenhænge med de indsatser, som børnene og familierne har modtaget, og ligeledes løsrevet fra viden om, hvordan det er gået de pågældende børn og unge. Hvis nogle børn trives godt og andre mindre godt, hvilke livsvilkår og hjælp fra kommunen bliver dette kædet sammen med? Og hvilken forskningsmæssig viden er der om, hvilke former for 'trivsel' der fører til et bedre liv? Trivsel her og nu behøver ikke at indikere et bedre liv i form af gennemført skolegang, uddannelse, gode venner, jobmuligheder, godt helbred, lav selvmordsrisiko, ingen kriminalitet, ingen hjemløshed, osv.

Det virker nyttesløst at opstille disse syv målsætninger uden at gøre rede for, hvordan børnenes 'oplevelser' kan kobles sammen med forudgående indsatser og opvækstvilkår. Når denne kobling ikke sker, kan 'oplevelserne' skyldes alt muligt andet end reformen. Det er også nyttesløst at beskrive forskellige 'oplevelser' uden at basere dette på viden om, hvordan disse 'oplevelser' baner vejen for et bedre liv.

Aftaleteksten indeholder dermed ikke systematiske metoder til at belyse sammenhænge mellem forskellige former for indsats og effekter for børnene. Det er derfor højst sandsynligt, at Rigsrevisionen om nogle år vil kunne gentage den kritik, som de har rettet mod ministeriet i 15 år (Statsrevisorernes bemærkning 2020).

Det, der står i aftalens sidste afsnit, lægger ikke op til, at der skabes ny viden og læring om, hvad der skal til for, at udsatte børn får et bedre liv. Som Frank Ebsen konkluderer: "Aftalen slår en tyk streg under, at viden er ligegyldigt, når det handler om udsatte børn og unge. Det handler om oplevelser. Muligvis de udsattes oplevelser. Men måske også om politikeres oplevelser af at være velmenende og kloge personer, der for hvert parti har fået lidt med hjem om deres mærkesag – og eventuelt hindret andres mærkesager" (Ebsen, Altinget, 21. maj 2021).

Dette fokus på løstrevet oplevelse uden sammenhæng med indsatser og uden viden om, hvordan det er kommet til at gå børnene, stemmer overens med, at aftalen har karakter af signal- og symbolpolitik. Oplevelser forsvinder op i den blå luft. – Det gør reformen formentlig også. Stor ståhej for ingenting.

Dette var ellers en stor mulighed for, at der kunne sættes vigtige og markante spor for fremtidens arbejde med sårbare børnefamilier. Men så skal der udvikles langt bedre dialogformer mellem politikere og praksisfeltet. Det blev der så ikke denne gang.

Derfor bliver det højst sandsynligt en reformfuser, hvor mange børn og familier ikke får hjælp. Måske får nogle af dem det endda værre.

Referencer

Aftaletekst *Børnene Først*. Social- og Ældreministeriet, maj 2021

https://www.regeringen.dk/media/10376/aftaletekst-boernene-foerst_final-udsendt.pdf

Aktionsgruppen for Børns Velfærd: Regeringens udspil: *Børnene Først* – en kritisk perspektivering. I: *SOC DOK – platform for socialpolitisk dokumentation og debat*, 3. årgang nr. 1, marts 2021

<http://socdok.dk/SOCDOK%203.%20aargang%20nr.%201.pdf>

Bred politisk aftale om Børnene Først. Pressemeddelelse 11. maj 2021

<https://sm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/maj/bred-politisk-aftale-om-boernene-foerst>

Ebsen, Frank: *Docent: Socialministeren fortsætter eksperimentet med udsatte børn*. Altinget, 21. maj 2021

<https://www.alinget.dk/boern/artikel/docent-socialministeren-fortsaetter-eksperimentet-med-udsatte-boern>

Nielsen, Sigge Winther: *Entrepreneurstaten. Hvorfor vælgerne ønsker forsvinder op i den blå luft – og hvordan vi fikser det*. Gads Forlag, 2021

Rigsrevisionens notat om beretning om indsatsen over for anbragte børn, Beretning nr. 21, 2015-2016

<https://www.ft.dk/~media/statsrevisorerne/2016/beretning-21-2015-anbragte-boern,-d-,pdf.ashx?la=da>

Statsrevisorernes bemærkning af 15. maj 2020 om beretning 21/2015 om indsatsen over for anbragte børn

<https://www.ft.dk/statsrevisor/20151/beretning/sb21/bilag/4/2181717.pdf>

Aftalen om *Børnene Først* – Pengene bruges forkert

Af Morten Ejrnæs, lektor emeritus ved Aalborg Universitet og medlem af Aktionsgruppen for Børns Velfærd

Med den politiske aftale om *Børnene Først* måtte regeringen opgive sin udtrykte intention om flere anbringelser. I artiklen påpeger Morten Ejrnæs imidlertid, at dette alligevel kan blive resultatet, idet en stor del af de – med aftalen – ekstra bevilligede midler skal bruges til søskende og forældre i familier, hvor et barn anbringes på grund af omsorgssvigt. Udover at være stigmatiserende er sådanne obligatoriske søskendeundersøgelser også unødvendige, da familierne allerede er kendt af kommunens socialrådgivere. Morten Ejrnæs anbefaler, at de ekstra afsatte midler i stedet bruges til hurtigere og grundigere behandling af de mange underretninger. Dette kan i sig selv resultere i en tidligere indsat i forhold til forebyggende foranstaltninger og anbringelser, ligesom kommunerne meget hurtigere vil kunne afvise grundløse underretninger.

Når man skal vurdere ny lovgivnings mulige betydning for praksis, er det en god idé at se på, hvor mange penge, der er sat af til de initiativer, som loven omhandler. Det gælder også den kommende Barnets Lov.

Regeringen, Enhedslisten, Radikale Venstre, SF, Alternativet, Venstre, Konservative, Liberal Alliance og Dansk Folkeparti er enige om reformen *Børnene Først*. Aftaleteksten om reformen, der retter sig mod udsatte børn og unge, viser, at der – fuldt indfaset – er afsat 722 mill.kr. til de initiativer, der søsættes med den kommende

Barnets Lov¹. Beløbet skal ses i forhold til, at der i 2019 blev anvendt 16.338 mill. kr. på udsatte børn og unge. Altså er der i alt til Barnets Lov afsat 4,4 % mere, end hvad der allerede bruges. Det er svært at se regeringens økonomiske velvilje ift. at "sætte børnene først" i aftaleteksten.

Det kan således indledningsvis konstateres, at der kun er afsat penge til meget få forbedringer, kvantitativt såvel som kvalitativt.

Det fremgår af aftalen, at 421 mill. kr. (dvs. næsten 60 % af de ekstra midler) skal gå til ét ud af syv forskellige temaer. Det drejer sig om "Bedre og tidligere indsats for udsatte børn og familier".

Men hvem er de udsatte børn og familier, der bliver udpeget som målgruppe?

Ifølge både Danmarks Statistik og KL er der ca. 50.000 udsatte børn og unge i Danmark, opgjort som de børn og unge, der enten er anbragt uden for hjemmet eller modtager en forebyggende foranstaltning.

Det er imidlertid kun en meget lille del af disse 50.000 børn, de 421 mill. kr. skal anvendes på. I pressemeddelelsen hedder det nemlig således:

"Med aftalen afsætter partierne 421 millioner kroner om året fuldt indfaset til bedre og tidligere hjælp til søskende og forældre i udsatte familier, hvor et barn anbringes på grund af omsorgssvigt hos forældrene. Der indføres obligatoriske børnefaglige undersøgelser af søskende under 15 år, så søskende ikke går under radaren, når ét barn i en søskendeflok anbringes."

Det er hverken angivet, hvor mange børn, det drejer sig om, eller hvad pengene specielt skal bruges til.

Skøn over målgruppens størrelse

Lad os derfor foretage et skøn over antallet af søskende, der er i målgruppen. Der blev i 2019 anbragt 3.303 børn. Astrid Krag har i et samråd hævdet, at det for 81 procent af de anbragte i 2018 gælder, at der var "indikationer på omsorgssvigt"². Denne betegnelse er i sig selv stærkt problematisk, fordi sprogbugen efterlader det indtryk, at det er *forældrenes manglende omsorg*, der er årsagen til barnets vanskeligheder, hvilket man ikke kan slutte på baggrund af den opgørelse, Astrid Krag anvender.

Men hvis vi vil danne os et indtryk af, hvor mange børn, der efter Astrid Krag's mening har indikationer på omsorgssvigt, så drejer det sig om, at 2675 anbragte børn og unge hører til i den gruppe, som i aftalen udpeges som omsorgssvigtede udsatte børn og unge. Hvis de 2.675 anbragte børn i gennemsnit har 0,6 hjemmeboende søskende (skøn baseret på oplysninger om antallet af søskende til anbragte i regeringens udspil *Børnene Først*³), så drejer det sig om en målgruppe på ca. 1.600 børn.

Pengene skal bruges til, at disse børn "ikke går under radaren", men at de får hjælp. 421 mill. kr. til 1.600 børn betyder, at der gennemsnitligt afsættes mere end en kvart million kr. til hjælp til hver af disse søskende til anbragte. Det er et meget stort beløb. I almindelighed kan der selvfølgelig være god grund til at bruge flere penge på børn, som muligvis har det svært. Pengene skal dog helst bruges på dem, der har mest brug for det, virkningen skal helst være positiv for de berørte, og alle udsatte familiers tillid til, at myndighederne vil hjælpe dem, skal helst styrkes.

¹ Aftaletekst Børnene Først. Social- og Ældreministeriet, maj 2021. Tabel 1
https://www.regeringen.dk/media/10376/aftaletekst-boernene-foerst_final-udsendt.pdf

² Astrid Krag's svar på spørgsmål nr. 589 fra Karina Adsbo (DF). "Vil ministeren kommentere henvendelsen "Tal og realiteter vedrørende årsager til anbringelser" fra en gruppe mødre til ikke-anbragte børn med sociale handicap, jf. SOU alm. del - bilag 273?". <https://www.ft.dk/samling/20201/almDEL/sou/spm/589/svar/1789206/2406972.pdf>

³ Regeringen: Børnene Først – Et trygt hjem og fere rettigheder til udsatte børn, Social og Ældreministeriet, s. 13.
https://sm.dk/media/19457/boernene_foerst_t.pdf

Aftalens store ressourcetildeling til en meget lille gruppe af børn vil imidlertid skabe problemer på netop disse områder.

Stigmatisering

Såvel antagelsen om, at der specielt i gruppen af anbragte børns søskende er børn, der går under radaren, som den obligatoriske børnefaglige undersøgelse signalerer, at man på forhånd mistænker forældrene for ikke at kunne drage omsorg for de tilbageblivende børn.

Aftalens ordlyd og indførelsen af obligatoriske børnefaglige undersøgelser stigmatiserer både de berørte forældre og børn. Forældrene stigmatiseres som "omsorgssvigtere" og børnene som "udsatte", der altså skal udskilles som unormale børn, der skal undersøges. Både forældre og børn udsættes altså for stigmatisering pga. forhåndsantagelsen om social arv, hvor børns problemer opfattes som forårsaget af forældrenes dårlige egenskaber og svigt. En optik, som betyder, at søskende også antages at være ramt af den sociale arv.

Denne fokusering på søskende medfører en mistillidsskabende stigmatisering, fokuseringen er unødvendig, da socialrådgiverne selvfølgelig i forvejen har fokus på de søskende, som vokser op i en familie, hvor et barn er blevet anbragt uden for hjemmet. Det er ikke her, at børn med Astrid Krag's ofte anvendte udtryk "flyver under radaren". Socialrådgivere, som behandler disse sager, overvejer selvfølgelig, om der er andre børn i familien, som har det dårligt og bør have hjælp.

Et mindre beløb afsat til at rådgive, støtte og hjælpe familier, hvor et barn er blevet anbragt, er bestemt tiltrængt, men den skal gives uden den mistæneliggørelse, der ligger i den skitserede ordning.

Frygt og mistillid

Sprogbrugen i aftalen og det obligatoriske forsøg på opsporing af tegn på omsorgssvigt i en familie kan skabe ængstelse eller frygt i de familier, hvor forældre har store vanskeligheder med et enkelt barn – det kunne fx dreje sig om en ungs kriminalitet, stofmisbrug eller psykiske skrøbelighed. Forældrene kan i denne situation være nervøse for, at deres henvendelse om hjælp til dette barn, som måske vil have bedst af en anbringelse, automatisk vil udløse en børnefaglig undersøgelse af familiens andre børn og dermed en – måske uberettiget – nervøsitet hos forældrene for, at situationen kunne munde ud i anbringelse af alle hjemmeboende børn.

Desavouering af socialrådgivernes faglige dømmekraft

Hver gang socialrådgiverne pålægges at iværksætte obligatoriske indsatser og anvende bestemte metoder, uden at de må tage hensyn til de specifikke omstændigheder i den pågældende sag, så er det et udtryk for mistillid til deres faglige kompetencer. Denne tendens til automatisering af beslutninger i den konkrete sagsbehandling strider imod faglige principper, som er centrale i arbejdet med børnesager: For det første at der skal anlægges et helhedssyn, hvor der fx lægges vægt på både strukturelle forhold som fattigdom og barnets sårbarhed (fx diagnoser som ADHD og autisme). For det andet at der skal foretages faglige skøn, hvor de unikke omstændigheder i den enkelte familie tages i betragtning. Tilsidesættelse af disse principper undergraver socialrådgivernes faglige dømmekraft.

Opprioritering af anbringelser – nedprioritering af forebyggelse

En kvart million øremærket til undersøgelser og efterfølgende foranstaltninger for et barn kan desværre føre til, at regeringens intention om flere og tidligere anbringelser kan blive til virkelighed for en del af disse søskende, som ifølge en ny svensk undersøgelse⁴ formentlig ville have bedre af at blive i eget hjem.

Hurtigere og mere grundig behandling af underretninger muliggør tidligere og mere relevant indsats

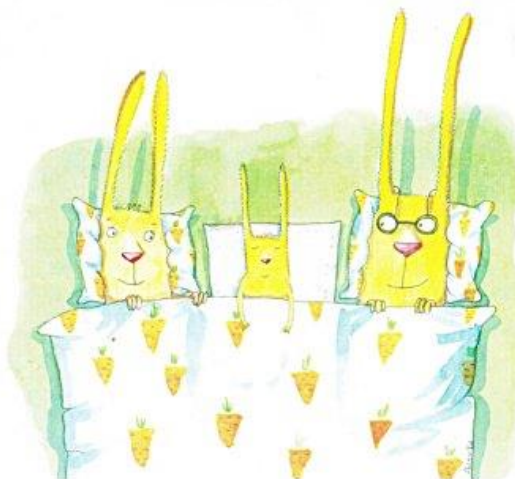
De 421 mill. kr. kunne langt mere hensigtsmæssigt anvendes til at sikre, at børn og unge, som har fået problemer, får den rette hjælp så hurtigt som muligt. Det kunne helt enkelt opnås ved at behandle de ca. 140.000 årlige underretninger, der kan formodes at lande på socialrådgivernes skriveborde hvert af de kommende år både grundigere og hurtigere.

⁴ Brännström, L., Vinnerljung, B., & Hjern, A. (2020). Outcomes in Adulthood After Long-Term Foster Care: A Sibling Approach. *Child maltreatment*, 25(4), 383-392.

Det store antal underretninger er i sig selv et problem af mange forskellige grunde, hvilket vi Aktionsgruppen for Børns Velfærd har gjort opmærksom på mange gange. På kort sigt vil grundighed og hurtighed medføre en omgående forbedring af mulighederne for relevant hjælp til de børn og unge, der har størst behov for hjælp, på et tidligt tidspunkt. På langt sigt vil socialrådgivernes grundigere tilbagemeldinger til de fagpersoner, der har foretaget underretningerne, også formindske antallet af underretninger og øge underretningernes kvalitet.

På kort sigt vil en grundig og hurtig behandling af de indkommende underretninger give bedre muligheder for tidligere indsats mht. både forebyggende foranstaltninger og anbringelser af børn, hvis sikkerhed er truet. Specielt vil en hurtig men grundig behandling af underretningerne om de ca. 25.000 børn, som ikke er "kendte" i kommunen, (skøn baseret på bl.a. Astrid Krag's på svar til Trine Torps spørgsmål⁵) være særdeles hensigtsmæssig. Den kunne nemlig betyde omgående tildeling af hjælp til dem, der har behov for beskyttelse, fx anbringelse uden for hjemmet og hurtig iværksættelse af forebyggende foranstaltninger til de børn og familier, hvor problemerne kan mildnes eller løses på denne måde. I alle disse tilfælde er både grundig vurdering og hurtig afgørelse nødvendig. Men det kræver flere socialrådgivere og evt. andre fagpersoner i familieafdelingerne.

Denne grundige og hurtige sagsbehandling ville også betyde, at socialrådgiverne meget hurtigt kunne afvise grundløse underretninger og dermed skåne både forældre og børn for opslidende dage, uger eller måneder, hvor de føler, at de er under mistanke for at omsorgssvigte deres børn. Misforståelser eller mistolkninger af børns opførsel eller decideret chikane giver nemlig i en række tilfælde anledning til underretninger, hvor der uberettiget fremsættes "anklager" om omsorgssvigt mod forældrene. Ventetiden indtil socialrådgiverne kan tilbagevise en sådan anklage og rense familien, er stærkt belastende for familien, så her bør der være ressourcer til omgående at foretage de nødvendige undersøgelser.

På langt sigt vil en ressourcetildeling på 421 mill. kr. til behandling af de indkommende underretninger også kunne føre til færre, men mere kvalificerede underretninger, fordi dialogerne mellem socialrådgivere og andre fagpersoner omkring børnene vil tydeliggøre, at en del af underretningerne er overflødige eller direkte skadelige. Dermed frigøres en større del socialrådgivernes tid til tværfagligt samarbejde om forebyggelse og samtaler med forældre og børn i udsatte familier.

421 mill. kr. kan bruges til at forbedre fagligheden og skabe større tillid mellem socialrådgivere og familier

Trods udbredt modstand mod regeringens ønske om flere og tidligere anbringelser blandt både støttepartier og oppositionspartier, går størstedelen af de afsatte ressourcer til undersøgelser af og indsatser til en meget lille gruppe børn, som socialrådgiverne i forvejen er opmærksomme på. Denne prioritering kan betyde, at regeringens ønske om flere og tidligere anbringelser kommer ind ad bagdøren, selvom ønsket ikke nævnes i aftalen *Børnene Først*. Tillige kan det betyde, at forældre og børn i familier, hvor et barn er anbragt, på forhånd stigmatiseres, hvilket kan skræmme andre forældre, som har vanskeligheder, fra at søge hjælp i kommunen.

De 421 mill. kr. kunne med stor fordel anvendes på at kvalificere arbejdet med de ca. 140.000 underretninger, som årligt havner på socialrådgivernes skriveborde. Grundigere og hurtigere sagsbehandling ville i sig selv betyde tidligere og mere relevant hjælp og hurtigere afslutning af sager, hvor underretningen er udtryk for misforståelser eller chikane. På sigt vil den grundigere behandling også kunne reformere underretningssystemet og dermed føre til færre, men mere kvalificerede underretninger. Dette ville forbedre fagligheden i arbejdet, mindske stigmatiseringen og gavne tillidsforholdet mellem socialrådgivere, børn og forældre.

⁵ Social- og Indenrigsudvalget 2020-21 SOU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 171.
<https://www.ft.dk/samling/20201/almudel/sou/spm/171/svar/1733507/2315113.pdf>

Børnene flyver under radaren

Af Adam Johansen, fhv. lektor ved socialrådgiveruddannelsen, og Morten Ejrnæs, lektor emeritus ved Aalborg Universitet og medlem af Aktionsgruppen for Børns Velfærd

Ministeren for har i forbindelse med aftalen om Børnene Først være optaget af, at socialt udsatte børn ikke må flyve under radaren. Det gør de fattige derimod. Dette til trods for at mange fattige børnefamilier lever under et eksistensminimum. Desuden bliver problemet kun i meget ringe grad afhjulpet gennem de forslag, som Ydelseskommisionen har fremlagt.

I pressemeddelelsen i forbindelse med offentliggørelsen af den brede politiske aftale om *Børnene Først* har Astrid Krag udtalt, at aftalen skal sikre, at "udsatte børn ikke flyver under radaren". Med aftalen overser det brede flertal dog fuldstændig et betydeligt større problem: fattige børn og fattigdoms betydning for udsatte børnefamilier.

Ifølge aftalen *Børnene Først* skal ca. 60 % af det ekstra afsatte beløb til de nye initiativer i Barnets Lov nemlig bruges til børnefaglige undersøgelser af anbragtes søskende og indsatser til disse søskende herunder anbringelser.

Det er en hel skæv prioritering. Anbragtes søskende har meget svært ved at flyve under radaren, fordi socialrådgiverne jo allerede har et indgående kendskab til familien. Myndighederne har allerede fokus på søskende til anbragte. Men de fattige børn får fortsat lov til at flyve under *regeringens radar*. Aftalen nævner således ikke med et ord fattigdom. Det er imidlertid et faktum, at mere end 20.000 børn har været fattige i 3 år eller mere. Det er alarmerende. Vi ved, at fattigdom betyder, at børnene ikke har de samme goder og ikke kan deltage i de samme aktiviteter som andre børn. De lever med alvorlige afsavn her og nu. Vi ved tillige, at bare et års fattigdom i børns opvækst kan betyde dårligere uddannelse og en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet. Næsten 60.000 børn er fattige i mindst et år.

Børns trivsel bliver i aftalen gjort til et spørgsmål om forældrenes personlige egenskaber, relationer og omsorg for deres børn. Der er ikke i aftalen et ord om udsatte børnefamiliers økonomi, boligforhold eller andre strukturelle forhold, der jo kan være helt afgørende for dels forældrenes muligheder for at udvise omsorg over for deres børn og dels børnenes hverdagsliv.

Fattigdom er altid en alvorlig belastning for en familie. Afsavn præger hverdagslivet og kan i sårbare familier forværre og måske endda udløse omsorgssvigt og mistrivsel. Forbrug er nemlig en uadskillelig del af at være barn og forælder i et i øvrigt velstående samfund. Materielle ressourcer spiller ind på næsten alle relationer både internt i familien og eksternt i forhold til venner og et socialt liv. Ikke mindst for børn, der hver dag bliver konfronteret med, at de ikke har de samme goder og ikke kan deltage i de samme aktiviteter som deres jævnaldrende. Børn dør ikke kun med det, de selv må undvære på grund af familiens økonomi. De er bekymrede for hele familien. Som en pige fra 8. klasse har udtalt til Børnerådet: "Man tænker så meget over det, at det ligesom koger over inde i hovedet. Man ligger og tænker på det, når man skal sove."

Under eksistensminimum

Institut for Menneskerettigheder har i 2018 vurderet, at integrationsydelsen til flygtninge er i strid med grundloven, fordi ydelsen ikke gør det muligt for flygtningefamilier at forsørge sig selv. For de flygtninge, der ikke kan finde et job, betyder det, at børnene i rigtig mange år – langt flere end tre – er henvist til alvorlig fattigdom. Som en integrationskonsulent udtaler om en flygtningefamilie: "Der ikke er noget mad i huset... problemet er, at det jo ikke er en enkeltstående situation. Det er et blivende problem."

Flygtningefamilier er ikke alene om at mangle penge til sund mad. Det vidner velbesøgte maduddelinger i hele landet om. Tusindvis af medlemmer af fx facebooknetværket Næstehjælperne søger – også i starten af måneden – om hjælp til det mest basale. Nogle familier er i konstant alarmberedskab for at få det hele til at hænge sammen. Lægeordineret medicin og behandling bliver ofte valgt fra. Et par ødelagte briller eller et nedbrudt køleskab kan vælte familiens budget.

225-timers reglen

Der er ca. 130.000 arbejdsløse i Danmark. Alligevel skal de kontanthjælpsmodtagere, der ikke skønnes at have andre alvorlige problemer end ledighed, skaffe sig 225 timers arbejde hvert år for ikke at blive skåret i deres kontanthjælp.

Når forældre ikke kan opfylde kravet om 225 timers beskæftigelse, reduceres ydelsen kraftigt, og når forældre fx sanktioneres ved at få nedsat ydelsen, eksempelvis for at udeblive fra en samtale eller for ikke at svare på en partshøring, sker det uden hensyntagen til, hvad det betyder for børnenes liv.

Aftalepartierne bag Barnets Lov har ikke tænkt på de konsekvenser, de lave ydelser og økonomiske sanktioner har for børnene i familierne. For ægtepar betyder 225-timers reglen, at den ene forælder mister hele sin ydelse. Det skaber dyb fattigdom i en familie.

Kontanthjælpsloftet: Børnefamilier må fraflytte lejelejligheder

I 2015 indførte Løkke Rasmussen-regeringen det nugældende *kontanthjælpsloft*, hvor fx al boligstøtte bortfalder for et par med to børn.

Det er et voldsomt brud med en socialpolitisk tradition. Problemet er, at børnefamilier må flytte pga. fattigdom, fordi de – uden boligstøtte – ikke kan betale huslejen. Men heller ikke dette problem er nævnt i aftalen om Barnets Lov. Mødrehjælpen har i 2019 påvist, at børnefamilier har været nødt til at flytte flere gange inden for få år, fordi de ikke har kunnet betale deres husleje. Disse boligskift medfører ofte utryghed for børnene specielt ved institutions- og skoleskift.

Ydelseskommisionen anbefaler i sin afrapportering, at både 225-timers reglen og kontanthjælpsloftet afskaffes, og den foreslår tillige et fritidstillæg på 450 kroner om måneden per barn til at dække børnenes udgifter til fritidsaktiviteter, fx til sportsklubber, foreninger eller ferie. Disse tiltag vil forbedre en del fattige børns situation, men det løfter kun 4.000-6.000 af ca. 60.000 børn ud af fattigdom. Og da regeringen ikke synes at være indstillet på at bruge flere penge på at bekæmpe fattigdom, så vil der også, selvom Ydelseskommisionens forslag virkeliggøres, være god grund til, at man i det sociale arbejde med udsatte børn og unge tager hensyn til familiernes materielle forhold.

Anbringelse ved fattigdom – et paradoks i socialt arbejde i et velfærdssamfund

Aftalen om Barnets Lov betoner på en række områder *barnets ret*. Partierne bag aftalen om Barnets Lov har dog forbigået børns ret til et liv uden fattigdom. Nogle sagsbehandlere har i afmagt over for børns vedvarende fattigdom udtalt, at deres eneste mulighed er at anbringe børnene.

Børn og forældres psykiske velbefindende, deres relationer og sociale liv forstås i aftalen om Barnets Lov som totalt løsrevet fra materielle vilkår. Der er derfor fortsat brug for både den generelle kamp for at reducere børnefattigdommen og for den specifikke kamp for at sikre, at der i det sociale arbejde er opmærksomhed på, at fattigdom både kan skabe og forværre udsatte børns situation.

Se også

Ydelseskommisionens kronik i Politiken søndag den 13. juni 2021: [Børn, ydelser og fattigdom](#), og

Borgerrådgiver, fhv. formand for Dansk Socialrådgiverforening Bettina Posts kommentar samme dag, også i Politiken: [Ydelseskommisionens løsning er et fejlskud](#)

Risiko
for halvering.
Ægtepar kan
miste op til
14.993 kr.
pr. måned

Kan 2. generationsreformer løse de samfundsmæssige udfordringer?

Af Peter Bundesen, cand.mag., lektor emeritus

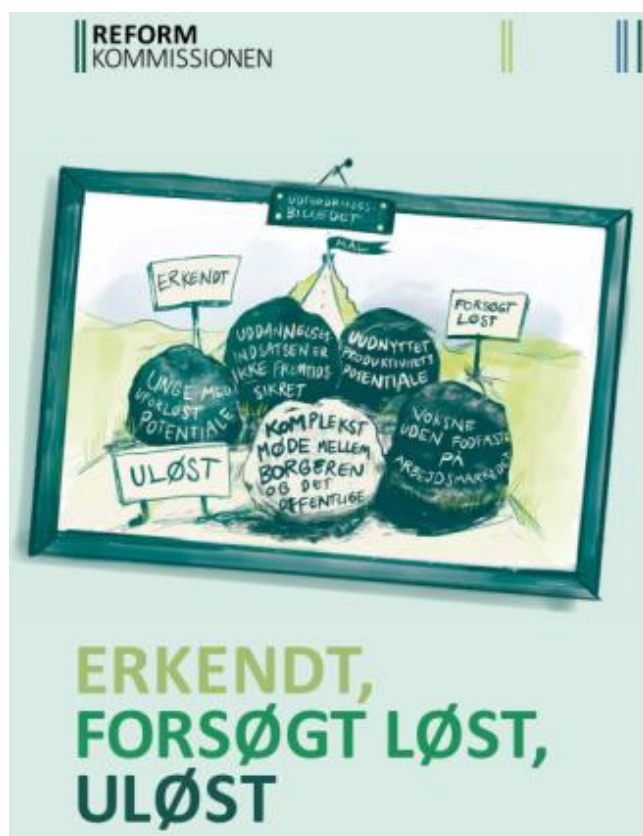
Reformkommissionen – med det formelle navn Kommission for 2. generationsreformer – blev nedsat af S-regeringen i oktober 2020. Kommissionen skal komme med løsningsforslag på en række komplekse udfordringer, som årtiers reformpolitik ikke i tilstrækkelig grad har formået at tage hånd om. I modsætning til 1. generationsreformer, der typisk er kendetegnet ved at ændre en ydelse, virker 2. generationsreformer ved at påvirke menneskers adfærd og valgmuligheder på anden vis. I Reformkommissionens første rapport, der udkom den 27. maj 2021, skriver kommissionen: "At arbejde med 2. generationsreformer er en svær sag – for alle. De er svære at holde af for politikere, svære at implementere for praktikere og faktisk også svære at håndtere for dem, der skal fortælle os, om de virker."

Peter Bundesen har læst rapporten og stiller i artiklen spørgsmål ved nogle af de præmisser, kommissionen har opstillet i beskrivelsen af enkelte af de "komplekse udfordringer". Han slår fast, at udvikling af effektive 2. generationsreformer kræver opbygning af en betydelig viden om de forskellige persongrupperes handle- og reaktionsmåder og at "one size fits all"-indsatser er spildt på de målgrupper, der befinder sig på kanten af eller udenfor det normale arbejdsmarked.

Nedsættelsen af en kommission, der skal komme med forslag til 2. generationsreformer markerer en afgørende ændring i den politiske forståelse af hvilke forhold, der er bestemmende for arbejdsudbuddet. Siden begyndelsen af årtusindeskiftet har den dominerende politisk-økonomiske forestilling været, at man ved at reducere de arbejdskompenserende ydelser kan øge arbejdsudbuddet og hermed beskæftigelsesgraden i samfundet. Grundantagelsen har været, at øgede krav til og dårligere vilkår for de ledige vil øge arbejdsudbuddet; dvs. at flere stiller deres arbejdskraft til rådighed, eller at de allerede beskæftigede er villige til at arbejde mere. Derfor vil de ledige i højere grad bestræbe sig på at komme i arbejde, og de beskæftigede vil acceptere en lavere løn for at forblive i arbejde. De lavere lønninger vil igen øge efterspørgslen efter arbejdskraft. En umiddelbar overledighed pga. et øget arbejdsudbud vil derfor på sigt forbedre virksomhedernes konkurrencevilkår og hermed øge beskæftigelsen, så den svarer til det øgede udbud. Den fulde beskæftigelse kommer således af sig selv, hvis blot arbejdsmarkedet er tilstrækkeligt fleksibelt og velfærdsstaten tilsvarende beskeden med sine ydelser. – Altså ifølge grundantagelsen.

Trods ihærdigt brug af denne arbejdsudbudspolitik har det ikke medført en øget beskæftigelsesgrad, hverken generelt eller for arbejdskraftens kernetropper mellem 35 og 50 år. Derimod har det betyder forringede levevilkår for de ledige, både forsikrede og ikke-forsikrede, som enten har fået reduceret deres ydelser eller helt har mistet dem. Det har også betydet, at mange med mulighed for det har tegnet private arbejdsløshedsforsikringer.

Reformkommissionens nedsættelse er et udtryk for en – lidt sen - erkendelse af denne situation, idet den har til formål at komme med forslag til udvidelse af arbejdsudbuddet; men uden at reducere de arbejdskompenserende ydelser. Spørgsmålet er så hvilke muligheder, der er for dette, idet en stor del af opgaven består i at finde nye løsninger på allerede erkendte problemer, og som skiftende regeringer har ønsket at gøre noget ved, men ikke er lykkedes med.

Nu er kommissionens første rapport "Erkendt, forsøgt løst, uløst" udsendt⁶. Heri redegør kommissionen for 5 velkendte problemer, som tidligere er blevet forsøgt løst uden det er lykkedes. Mulige løsningsforslag er henvist til efterfølgende rapporter. De fem problemer (eller udfordringer) er:

1. Unge uden uddannelse og arbejde. Knap 50.000 unge i alderen 15-24 år er hverken i gang eller færdige med en ungdomsuddannelse eller i et job. Blandt de 25-årige står knap 20 % uden en ungdomsuddannelse.
2. Voksne uden fodfæste på arbejdsmarkedet. I omegnen af 190.000 personer er enten langtidsledige, ikke-job parate kontanthjælpsmodtagere, syge eller på ydelser, der har det til fælles, at de er tænkt som midlertidige; men hvor midlertidigheden har udviklet sig til noget mere blivende.
3. Uddannelserne er ikke fremtidssikrede. Det kan betyde, at for få unge tager en erhvervsuddannelse og at nogle videregående uddannelser uddanner til lang ledighed, og at tilbud om efteruddannelse ikke bruges i tilstrækkelig grad.
4. Mødet mellem borgeren og det offentlige er komplekst. Derfor er borgerens møde med det offentlige ofte præget af kontraproduktivitet.
5. Udnyttet produktivitetspotentiale. Har fx virksomhederne fx adgang til den rette arbejdskraft? Kan mennesker tilstrækkeligt nemt flytte sig mellem virksomheder og brancher? Et det nemt nok at skabe de nye virksomheder?

De to første problempunkter er ret præcist beskrevet i rapporten. I et fakta-ark vises det fx, at det kun er 7 % af de unge under 25 år uden uddannelse, som slet ikke har påbegyndt en uddannelse, mens 17 % har påbegyndt uden at afslutte en eller flere ikke-kompetencegivende uddannelser. Jeg kan supplere med, at andelen af personer uden uddannelse har været nogenlunde den samme siden min ungdom. Dengang hed det bare *restgruppen*. Kommissionen betegner problemet som "unge med uforløst potentialer", men hvor ved den egentlig det fra. Kan der ikke også være tale om, at nogle unge bare ikke magter at begå sig i det moderne uddannelses- og arbejdsliv?

Hvad angår det andet problem, voksne uden fodfæste på arbejdsmarkedet, får vi tegnet en gruppe på ca. 190.000 personer, som formelt er på en midlertidig ydelse, men som reelt nærmer sig permanent forsørgelse. Dog kan man spørge om det ikke i nogen grad kan skyldes, at det er blevet vanskeligere at få tilkendt en permanent ydelse som førtidspension, hvorfor det gældende ydelsessystem ikke modsvarer de pågældende personers reelle behov?

Derimod er de tre sidste problemer/udfordringer beskrevet meget mere upræcist. Det må betyde, at det bliver meget svært at udvikle relevante løsningsforslag. Her kunne kommissionen med fordel have lavet en mere præcis beskrivelse af problemerne eller i det mindste givet nogle mere praktiske eksempler. Selvom man godt kan have en fornemmelse af, hvor kommissionen vil hen, så bliver problemerne ikke rigtigt tydeliggjort i beskrivelserne. Fx møder borgeren det offentlige på mange forskellige måder, hvor nogle er komplekse og andre mere simple. Her ville det have været godt, hvis kommissionen havde udpeget nogle helt præcise komplekse problemområder for mødet, som der bør gøres noget ved.

Det er tydeligt, at kommissionen fortsat holder fast i målet om en øget samfundsmæssig beskæftigelse. Der, hvor den adskiller sig fra den tidligere politisk-økonomiske forståelse, er i spørgsmålet om hvilke midler, der bør tages i brug for at opnå dette. Reformkommissionen ser fx uddannelse i bred forstand – til forskel fra økonomiske incitamenter – som et afgørende middel til løsning af de konstaterede problemer. Det er en ganske sympatisk tankegang, også selvom man kan spørge, om der ikke i disse klimatruende tider burde ske opprioritering af det gode, der hedder "fritid"?

Imidlertid er det ikke sådan, at alternative midler til økonomiske incitamenter altid fungerer efter hensigten. Sporene fra indførelsen af ressourceforløbene skræmmer. Tankegangen var her, at ledige borgere med komplekse problemer gennem deltagelse i nogle meget langvarige ressourceforløb skulle få deres arbejdsevne afgørende forbedret, og hermed ikke ville have behov for førtidspension. Her har erfaringen vist, at deltagerne i ressourceforløbene generelt ikke har fået forbedret deres arbejdsevne. Ressourceforløbene har primært fungeret som nogle urimeligt lange arbejdsprøvninger.

⁶ <https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/maj/reformkommissionen-offentliggør-sin-foerste-afrapportering-erkendt-forsøgt-loest-uloest/>

Hvis 2. generationsreformerne skal blive en succes er det nok nødvendigt at problemerne diagnosticeres meget præcist, hvorfor man bør operere med mindre målgrupper, som indsatsen er tilpasset til. – Kommissionen anfører selv, at 2. generationsreformer ikke primært flytter på ydelser, men påvirker menneskers adfærd og valgmuligheder på anden vis. Det kræver en stor indsigt i de pågældendes gruppers adfærd og reaktionsmønstre. Derfor er det u hensigtsmæssigt at spørge om, hvad der må gøres for de unge, som står uden en uddannelse. Det kræver et opgør med "one size fit all" tankegangen.

To fremtrædende medlemmer af kommissionen, Nina Smith og Jon Kvist, har i en artikel påpeget, at de foreliggende regnemodeller forudsætter en for stor rationalitet i, hvordan borgerne reagerer på politiske incitamenter. Problematikken om rationaliteten i borgernes reaktionsmønstre på incitamenter bliver endnu mere udtalt blandt de persongrupper, der befinder sig på kanten af eller udenfor det normale arbejdsmarked, dvs. målgrupperne i rapportens to første problempunkter. Fx har undersøgelser vist, at korttidsledige i nogen grad ændrer deres søgeadfærd ved reducerede ydelser, mens det ikke gælder for langtidsledige.

Kommissionen er selv inde på en nærmere specificering af de udfordrede grupper. Den deler således ungdomsgruppen uden uddannelse op i tre nogenlunde lige store grupper. En stor tredjedel er komplekst udfordret. De kan have svage faglige forudsætninger og en psykisk diagnose. Hertil kan der være sociale problemer fx kriminalitet eller misbrug. En anden (lille) tredjedel har tilsyneladende kun en enkelt udfordring fx særdeles dårlige folkeskolekarakterer, manglende afgangsprøve eller en psykisk diagnose. For den sidste (lille) tredjedel gælder, at deres eneste registrerede problem er den manglende ungdomsuddannelse. De synes hverken at være udpræget fagligt svage eller have alvorlige sociale eller sundhedsmæssige problemer. – Det kunne være en ide at begynde med at undersøge, hvad der skal til for at få den tredje gruppe i uddannelse/ beskæftigelse. Det vil nok kræve en yderlig specificering af gruppens udfordringer, hvis indsætserne skal have en afgørende effekt.

Som det fremgår af ovenstående kræver udvikling af effektive 2. generationsreformer en betydelig opbygning af viden om de forskellige målgruppers handle- og reaktionsmåder.

Derfor er mit forslag til kommissionen, at den reducerer antallet af problemområder, som den vil undersøge og komme med løsningsforslag til, men samtidig styrker dybden og specificeringsgraden i de problemområder, som den behandler. Ellers risikerer kommissionen, at dens løsningsforslag blot bliver nogle mere generelle handlingsanvisninger, der hverken gør fra eller til, og dermed kan medvirke til at legitimere, at man politisk vender tilbage til den traditionelle arbejdsudbudspolitik med lavere ydelser som incitament. Et flertal i Folketinget er jo fortsat tilhængere af den politik.

Følg Reformkommissionens arbejde på hjemmesiden: <https://reformkommissionen.dk/>

Anmeldelse

Når staten er far og mor – De utilpassede børn og unge

Af Preben Etwil

Denne bog viser med stor tydelighed, at det kneb gevaldigt med både dokumentation og retssikkerhed for familierne ved Børneværnets anbringelser af børn og unge i perioden 1905-1975.

Cecilie Bjerre har knastørt og yderst veldokumenteret skrevet om Børneværnets historiske lovgrundlag og forvaltningspraksis. Efter gennemlæsning af bogen, der er skrevet over hendes ph.d.-afhandling, står det stjerneklart, at der ofte var en betydelig diskrepans mellem lovgivningens grundlag, vejledning og intentioner og den reelle praksis ude i de enkelte kommunale børneværn.

Bogen tager sit afsæt i Danmarks første børnelov af 1905, hvor stat og kommuner påtog sig et ansvar for at gribe ind i familier og fjerne børn fra hjemmet, når forældre svigtede eller forsvandt, eller, nok så vigtigt, når et barn i datidens øjne trængte til (gen)opdragelse. Det sidste bevidner også, at opgaven ikke kun var at værne om børnene, men også i høj grad at værne samfundet mod det, der dengang blev kaldt uvorne børn.

Bogen omhandler hele Børneværnets 70-årige historie fra Børnelovens vedtagelse i 1905 til Bistandslovens ikrafttræden d. 1. april 1976, hvor børneværnenes eksistens ophørte. I perioden blev der gennemført en række lovændringer i takt med, at der blev konstateret uhensigtsmæssigheder i eksisterende praksis, og/eller ændrede politisk-moralske opfattelser af Børneværnets formål og opgaver. De største ændringer forekom med Forsorgsloven af 1958, hvor muligheden for frivillige anbringelser kom på dagsordenen. Loven af 1958 skulle ses som lidt af et paradigmeskift: *"Hvor behandlingen fra Børneloven i 1905 og frem var, at staten skulle overtage ansvaret for den opdragelse, som forældrene havde svigtet, skulle staten nu sikre tilstrækkelige forebyggende foranstaltninger, til at hjælpe selv samme forældre og på den vis (måske) helt undgå barnets fjernelse fra hjemmet. Anbringelsen skulle altså ikke stå som den umiddelbare løsning på problemet"* (p. 59). Som det blev udtrykt i samtiden skulle loven ikke kun være en anbringelseslov, men også en servicelov. Men et er lovgivning, noget andet er praksis. Cecilie Bjerre påviser nemlig, at lovgivningen ikke i sig selv ændrede det store på den reelle anbringelsespraksis ude i kommunerne – og skete det, skete det meget trægt. Til gengæld sikrede en betydelig træghed mellem lovændring og ændring i praksis, en vis stabilitet og kontinuitet i selve sagsbehandlingen af anbringelsessagerne.

Bogen har stor fokus på, hvordan udviklingen i børnesagerne forskydes mellem frivillig filantropisk kaldsetik og et mere offentlig styret sagsbureaukrati. Over tid blev kaldsetikken gradvist forskubbet over mod offentlig bureaukratisering, men sameksisterede alligevel i hele perioden. Begge praksisser havde fordele og ulemper: *"Hvor kaldslogikken var tydelig i den manglende dokumentation, de store skønsvariationer og den tavse viden, kan man sige, at den bureaukratiske logik slog igennem ved faste måder at gøre arbejdet på, de forskellige led, som en måde at arbejde professionelt på"*, men som Cecilie Bjerre selv noterer sig: *"En anbringelsessag ændrede sig ikke markant i periodens løb"* (p. 137)

Uanset løbende lov- og praksisændringer gennem perioden, blev det stort set altid den samme slags forældre og børn, der blev omfattet af anbringelsesregimet: *"Næsten en fjerdedel af de anbragte børn var født uden for ægteskab, og halvdelen kom fra brudte familier, hvoraf 86 pct. boede med en enlig mor"* (p. 168). *"Pigerne udgjorde ... 39 pct. af de samlede anbringelser"* (p. 169). *"Ved gennemgangen af forældrenes status var det tydeligt, at den enlige forsørger var stærkt repræsenteret, i særdeleshed den enlige mor. Ligeledes viste den erhvervsmæssige placering af fædrene, at de fleste var ufaglærte og faglærte arbejdere"* (p. 172).

Anbringelser på dette tidspunkt var typisk på børnehjem, meget ofte privat drevne med stærke religiøse overtoner, da plejefamilieanbringelser hører en anden tid til. De tog først fart op i 1980'erne.

Cecilie Bjerre viser på fremragende vis, hvor lemfældigt de juridiske og dokumentariske principper blev taget i anvendelse i hovedparten af Børneværnets anbringelsessager. I de fleste af de undersøgte børneværnssager (225 i alt) er dokumentationen af, hvordan og hvorfor der træffes beslutning om at anbringe børn uden for hjemmet yderst mangelfuld, eller direkte fraværende. Derudover viser Cecilie Bjerres materiale, at mængden af dokumentation var vidt forskellig fra sag til sag

I bagklogskabens klare lys er det let at konstatere, at børn og forældres retssikkerhed var truet.

Det asymmetriske forhold mellem forældre (typisk en mor fra svage økonomisk og social kår) og det offentlige bureaukrati var meget udtalt. Det manglende, og tit hemmeligholdte, dokumentationsgrundlag i anbringelsesbeslutningerne var også en betydelig kilde til at underløbe forældrenes retssikkerhed. Det er svært eller direkte umuligt at klage over den såkaldte "tavse fagprofessionelle viden", som anbringelsessagerne typisk hvilede på: *"Det uigennemskuelige og arbitrære princip, som herskede i disse sager, gjorde dog, trods en åbenhed for samarbejde, ikke dette til en inklusiv proces for forældre og børn at navigere i. Spørgsmålet om samarbejde og samtykke skal ses i lyset af, at børneværnene kunne siges at udgøre en monopolvirksomhed, hvor forældrene ikke havde andre steder at henvende sig til"* (p. 231-232).

Cecilie Bjerres bog undersøger også det forhold, at det er ufatteligt svært at styre lokalt forankrede sociale processer, så som børneanbringelser, udelukkende med central lovgivning. Det udfordrer både gennemsigtigheden i det sociale hjælpearbejde og krav om ensartethed i sagsbehandlingen af borgerne. Der er i bogen talrige eksempler på forskelsbehandling af både børn og forældre, samt manglende faglighed i flere af sagerne.

Bogen afsluttes med et appendiks, som man skal unde sig selv ikke at springe over. Her foretager Cecilie Bjerre en forskningsoversigt, over tidligere forskning inden for hendes sagsområde, mest af alt nordiske studier, hvor hun sammenstiller sine egne forskningsresultater med, hvad der tidligere er kommet frem i forskningslitteraturen. Dette perspektiverer især hendes eget arbejde på bedste vis.

Bogen skal varmt anbefales til alle, der interesserer sig for børneanbringelser. Her er virkelig stof til eftertanke, og bogen vil være rigtig nyttig for folk, der går med tanker om at lave nye reformer inden for det altid aktuelle emne, som børns anbringelse uden for hjemmet er.

Cecilie Bjerre: Når staten er far og mor. Børneværnets anbringelser af børn i Danmark 1905-1975 Syddansk Universitetsforlag 2021

[Anmeldelsen er oprindelig offentliggjort i Historie-online.dk, den 28. april 2021, og bringes her med Preben Etrwils tilladelse]

Anmeldelse

Rige børn leger bedst – debatbog forfattet af Lars Olsen, Sune Caspersen, Jørgen Goul Andersen, Lars Andersen og Niels Ploug, Gyldendal 2021

Af Peter Bundesen, cand.mag., lektor emeritus

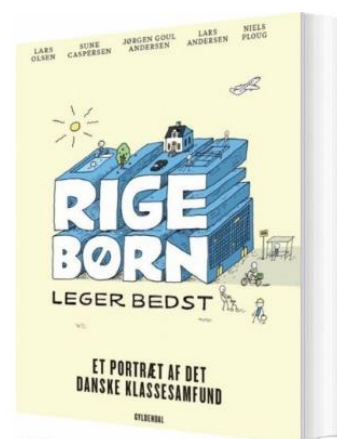
Debatbogen *Rige børn leger bedst* indeholder mange væsentlige oplysninger om det aktuelle danske klassesamfund. Især tegnes der gode billeder af det nye Produktionsdanmark med centre som Als og Kalundborg. Derfor er der mange gode grunde til at læse bogen. Dog savner jeg nogle dybere analyser af de sociale og politiske konsekvenser af de nye klassesammensætninger, som bogen beskriver.

Forfatterne opererer med seks klasser: Overklasse, højere middelklasse, middelklasse, arbejderklasse og langvarigt udenfor arbejdsmarkedet. Inddelingen er primært baseret på økonomiske forskelle. Dog regnes alle med en lang videregående uddannelse til den højere middelklasse uanset deres indkomst. Derfor kan inddelingen indimellem forekomme lidt arbitrær.

I bogen beskrives, at den økonomiske ulighed i samfundet øges, idet de rigeste "stikker af" fra den øvrige befolkning. Det er ganske vist allerede alment kendt, men der er også gode redegørelser for, at den stigende ulighed ikke kun skyldes voldsomt høje lønninger til de øverste ledelsesslag, men at også forhold som arv, valget af ægtefælle (man gifter sig i stigende grad med en fra samme klassebaggrund) og stigende forskelle i boligformer bidrager til stigningen i den økonomiske ulighed.

Bogens centrale omdrejningspunkt er imidlertid påvisningen af den ændrede geografiske fordeling af hvor klasserne bor. Overklassen og den højere middelklasse koncentrerer sig i stigende grad i hovedstadsregionen og i Aarhus, mens arbejderklassen i øget grad er placeret i den vestlige del af landet og på Vestsjælland. Arbejderklassen har altså gennemgået en metamorfose fra tidligere primært at have været storbybaseret til i højere grad at være bosat i mindre byer og på landet. Det er vigtigt at få disse forskydninger dokumenteret og påpeget; men det, som jeg her mangler, er en analyse af, hvad de nye klassekonstellationer betyder for den nye arbejderklasses liv, virke og holdninger.

I bogen påpeges det ganske vist, at de høje boligpriser i København og Nordsjælland betyder, at arbejderklassen boligmæssigt bliver presset ud af hovedstadsområdet og derfor må pendle, hvis den skal opretholde sit arbejde her. Der er unægtelig et alvorligt problem, som der burde tages hånd om, men ellers er det vel ok, at arbejderklassen primært bor i provinsen, når det er her, at den industrielle udvikling finder sted.

Det ville have været meget interessant med en nærmere analyse af denne nye arbejderklasse i provinsen. Hvad har den til fælles med den traditionelle storbyarbejderklasse, og hvad adskiller dem fra hinanden. Hvorfor etablerer den nye provinsarbejderklasse ikke en slagkraftig faglig organisering, men nøjes tilsyneladende med arbejdsløshedsforsikring i de "gule fagforeninger"?

De traditionelle faglige organiseringer var selvbevidste og byggede på tillid til egne kræfter. I den nye arbejderklasse synes sammenholdet primært at være baseret på en fælles frygt for konkurrence fra udenlandsk arbejdskraft, som man ønsker statslig beskyttelse fra. Hvorfor tiltrækkes den nye arbejderklasse af nationalpopulistisk politik, uanset om politikken kommer fra Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti eller Nye Borgerlige? Det er centralt i bogen at påpege, at arbejderklassen fortsat udgør en betydelig del af befolkningen i den erhvervsaktive alder (ca. 40 %), men forfatterne får ikke rigtigt undersøgt den nye arbejderklasses sociale og kulturelle kapital.

En central påstand i bogen er, at den nye storbyoverklasse og højere middelklasse bor og lever afsondret fra befolkningens brede lag, mens overklassen tidligere var mere spredt rundt i landet. Forfatterne mener tilsyneladende, at de forskellige klasser i øget grad lever deres liv mere adskilt fra andre klasser, hvilket kan true sammenhængskraften i samfundet. Kontakten til de andre klasser er svækket og hermed førstehåndskendskabet til "de andres liv".

Jeg er ikke sikker på, at denne opfattelse er holdbar. Det som betyder noget for sammenhængen mellem befolkningsgrupper, er deres indbyrdes interaktion i hverdagslivet. Til trods for geografisk nærhed kan den sociale kontakt i hverdagslivet sagtens være fraværende. Også i "gamle dage" var der kun beskedne sociale kontakter mellem f.eks. arbejdere fra det københavnske arbejderkvarter Vesterbro og personer fra den højere middelklasse på Østerbro. Det samme var gældende for landbefolkningen. Selvom man boede tæt på hinanden, så var der ikke megen social interaktion mellem personer med forskellig klassebaggrund.

Hvis man vil sige noget om klassernes adskillelse fra hinanden er det ikke nok at se på deres geografiske placering på landkortet, men man må også undersøge deres sociale interaktion med hinanden. Anekdotisk kan jeg oplyse, at mit barndomshjem havde en stor proprietærgård som nabo. De havde en datter på min alder. Hende har jeg aldrig mødt. Vi levede hver vores barndom i helt forskellige sammenhænge.

Bogen belyser meget godt den stigende utryghed i samfundet, især hos arbejderklassen og de, der langvarigt er udenfor arbejdsmarkedet. Der angives tre centrale grunde til den øgede usikkerhed: Arbejdsgivernes øgede brug af løse ansættelser, arbejdsmarkedsreformer som ændring af efterløn, dagpengeperiode og sygedagpenge, samt konkurrence fra udenlandsk arbejdskraft. Her ville det have været relevant i højere grad at undersøge sammenhængen mellem den øgede utryghed og ændringerne i den samlede arbejdsmarkedspolitik, som er gennemført siden slutningen af 1990'erne.

Disse ændringer har fjernet trygheds-elementet i den ellers lovpriste danske flexicurity-model. Både Socialdemokratiet, Venstre og Dansk Folkeparti har været centrale i beslutningerne om disse ændringer i arbejdsmarkedspolitikken. Samtidig har de været de foretrukne politiske partier for den nye arbejderklasse i provinsen.

De fem forfattere er i fællesskab krediteret for fremstillingen i bogen. Det er jeg ikke sikker på er et godt valg. Når fremstillingen skal rumme et kompromis mellem personer med forskellige holdninger og faglige baggrunde, kan det have betydning for dybden i analyserne.

Lars Olsen; Sune Caspersen; Jørgen Goul Andersen; Lars Andersen; Niels Ploug: Rige børn leger bedst, Gyldendal 2021

Relancering af tidsskriftet Social Kritik

Efter redaktør Benny Lihmes pludselig død i februar 2020 er det nu lykkedes at samle nye frivillige kræfter til en relancering af bladet.

Der er i det meste af 2020 blevet arbejdet på at videreføre Social Kritik efter Benny Lihmes død. Ingen kan erstatte Benny, men heldigvis mener mange, at Social Kritik spiller en særlig rolle i det pædagogiske, det sundhedsfaglige, det socialfaglige og i det akademiske miljø. Og at den rolle stadig skal udfyldes og videreføres. Derfor lagde den daværende bestyrelse for Selskabet til Fremme af Social Debat, som udgiver tidsskriftet, et stort arbejde i at genrejse en ny redaktion. Ved generalforsamlingen den 2. november 2020 lykkedes det således at danne en ny redaktionsgruppe og sammensætte en ny bestyrelse.

Vores ønske er, at tidsskriftets rolle som 'enfant terrible' i det socialfaglige felt og i det akademiske miljø fastholdes og udvikles. Første prioritet videreførelsen af Social Kritik er at fastholde identiteten som et seriøst tidsskrift med debatskabende kant. Derfor tilbyder tidsskriftet stadig den velkendte og varierede diæt af faglige artikler, debatskabende indlæg og boganmeldelser.

Men der er også behov for fornyelse. Derfor vil vi understøtte det trykte tidsskrift med en udvidet tilstedeværelse på digitale platforme. På socialkritik.dk er vi i færd med at oprette et digitalt bibliotek med de væsentligste numre af Social Kritik til gennembladrning, ligesom vi overvejer hvordan vi vil være til stede på de sociale medier.

I samme ånd er det vigtigt for os at revitalisere det miljø og netværk, der tidligere har været omkring Social Kritik. Derfor vil vi både via de digitale platforme og ved fysiske arrangementer initiere og invitere en kompetent og relevant kreds af personer til at indgå i debatter i forbindelse med tidsskriftets udgivelser.

Social Kritik bliver udgivet af Selskabet til Fremme af Social Debat.

På generalforsamlingen efter den tidligere redaktørs død trådte den gamle bestyrelse tilbage for at give plads til en ny bestående af:

Mette Bladt (redaktør)
Ida Willig
Uffe Elbæk
Søren Virenfelt
Knud Vilby

Ny redaktion:

Mette Bladt (ansv.)
Merete Monrad
Frank Cloyd Ebsen
Henning Wettendorff
Aslak Gottlieb

Første nummer af det nye Social Kritik er nr. 161. Det er samtidig det sidste nummer, Benny selv planlagde. Det blev færdiggjort i samarbejde med den daværende bestyrelse og Mette Bladt som gæsteredaktør. Temaet er Ungdom, urbanitet og pædagogik.

Første nummer 2021: SÆRNUMMER OM SOLHAVEN

Benny Lihme efterlod sig ved sin død et halvt færdigt manuskript til en bog om Solhavens retssag og særligt mediernes håndtering heraf. Dette manuskript om det socialpædagogiske opholdssted i Farsø udgiver vi i redigeret form som nr 162. Nummeret bliver en revideret udgave af manuskriptet med replikker og efterskrift af relevante fagpersoner

Og Yggdrasilprisen gik til ...

Tredje gang var lykkens gang! Den 1. juni kunne Socialpolitisk Forening Hovedstaden (SPFH) endelig fuldføre overrækkelsen af Yggdrasilprisen efter at de to første forsøg, hhv. den 17. marts og den 29. oktober sidste år, måtte aflyses på grund af corona-nedlukningen. Arrangementet blev holdt på Vesterbro Ungdomsgård, og livestreamet på Facebook.

Præsentationen af de nominerede projekter

SPFH's formand Patrick Hansen bød velkommen til overrækkelsen af Yggdrasilprisen for 2019. Han fortalte kort om Yggdrasil, der har rødder i den nordiske mytologi og betyder livets træ / skæbnetræet / verdenstræet. Prisen blev indstiftet på foreningens generalforsamling i 2013 og skal hvert år gives til en person, en institution eller en organisation for et "fremragende socialpolitisk initiativ" inden for foreningens geografiske område i det forløbne år. Hvert år har prisen et fokusområde, og i år var fokus boligpolitik. SPFH mener at nutidens politikere har fortrængt, at boligpolitik er socialpolitik, og i stedet fører en politik, der forskelsbehandler, stigmatiserer og straffer mennesker.

Herefter præsenterede Patrick de tre nominerede aktører: Almen Modstand, Tingbjerg Ungefællesskab og Eva Riedel/Hellebro:

Almen Modstand blev oprettet i 2018, da VLAK-regeringen præsenterede ghettoplanen. De fik 50.000 underskrifter på borgerforslaget om at ophæve loven om nedrivning og salg af almene boliger, og afskaffe ghettolisten.

Ungefællesskabet i Tingbjerg kæmper også for retten til at definere, hvordan det er at bo dér hvor de bor, og bryder med de fordomme, som medier og politikere i fællesskab har skabt om beboerne i de almene boligområder på ghettolisten. Ungefællesskabet er dannet i 2017 for at ændre de forestillinger, der er skabt om Tingbjerg-bebyggelsen.

Eva Riedel stiftede **Hellebro** i 2015. Hellebro er et "helle" for unge hjemløse og et alternativ for unge mennesker, der ikke hører til på de traditionelle herberger, hvor hjemløshed og sociale problemer hurtigt kan eskalere i stofmisbrug og kriminalitet.

Bent Madsen holdt festtalen fra den almene sektors aktuelle, ganske ufestlige perspektiv

Bent Madsen, der er direktør for Boligselskabernes Landsforening og for Landsbyggefonden, holdt festtalen fra den almene boligsektors ganske ufestlige perspektiv. Han påpegede, at boligpolitik er socialpolitik i endda meget stor udstrækning. Den politik, vi ser i dag, virker ikke. Det er i høj grad symbolpolitik, og der bliver ikke leveret reelle forandringer. Det man gjorde med ghettoplanen i 2018, var at klassificere en ghetto ud fra rent statistiske parametre og herunder antallet af beboere hhv. uden for arbejdsmarkedet, dømte, indvandrere og efterkommere. Én af begrundelserne for planen var, at "vi skal måle på tingene for at finde ud af, hvor indsatserne skal gøres".

Ghettolisten består af ghettoer og hårde ghettoer. Når et boligområde er klassificeret som hård ghetto, skal boligselskab og kommune i samarbejde afvikle 60 % af områdets almene familieboliger, hvilket man kan gøre ved enten at ommærke dem til ungdomsboliger eller ældreboliger, sælge dem som ejerboliger eller rive dem ned. To år efter at ghettoloven blev vedtaget, var der – som følge af de boligsociale indsatser fra civilsamfundet og kommunerne – sket en halvering af boligområderne på ghettolisten.

I Folketinget er der et massivt flertal for ghettoplanen. Men det betyder ikke, at man ikke skal udfordre flertallet.

Ifølge Bent Madsen skal man se boligområder som *vækstlokomotiver* i stedet for *udgiftsdrivere*. For tiden arbejder en kommission på 2. generationsreformer, som skal få 35.000 ekstra ud på arbejdsmarkedet. Kommissionen ser bl.a. på, hvad der er gjort i de almene boligområder med den boligsociale indsats fra civilsamfund og kommuner, da det er her, der er evidens for at noget er flyttet.

Et andet bolig- og socialpolitisk problem er hjemløsheden. Boligselskabernes Landsforening og Landsbyggefonden tager for tiden kontakt med alle kommuner uden for hovedstaden og laver udlejningsaftaler, for at se om man kan "matche" almene boliger, der har en ikke særlig høj husleje, med dem, der er på kanten af hjemløshed. I denne sammenhæng fremhævede Bent Madsen, at hjemløshed er et sammensat problem, og ikke kun mangel på bolig.

Kigger man specifikt på hovedstaden, sagde Bent Madsen, kan man aktivere Nybyggerifonden til billige boliger, så man kan få bygget et antal boliger, der svarer til, at man skulle kunne få afskaffet hjemløsheden.

Bent Madsen sluttede af med at sige, at han tror at de aktiviteter, som de tre nominerede har sat i værk, er *driveren* for forandring i samfundet og er en ny form for politikdannelse, der leverer resultater, når man måler på det. Resultaterne kommer af det gode samspil mellem de frivillige og civilsamfundet ift. boligforeninger og kommuner.

Prisoverrækkelsen

Yggdrasilkomiteens formand, Ove Lund, fremhævede, at alle tre nominerede projekter er fantastiske, og at det har været ganske svært at udpege vinderen.

Yggdrasilkomiteen besluttede dog, at Tingbjergs Ungefælleskab skulle have prisen.

Ove Lund overrakte prisen til repræsentanterne fra Tingbjergs Ungefællesskab. Prisen består af et diplom samt 5.000 kr.

Til Almen Modstand og Eva Riedel/Hellebro var der en "trøstpræmie", nemlig et diplom som nomineret i konkurrencen om Yggdrasilprisen 2019.

Tingbjergs Ungefællesskab om initiativet, der har motiveret Yggdrasilprisen

Eden Tewolde takkede for prisen på vegne af Ungefællesskabet, og gratulerede også Eva Riedel og Almen Modtand med nomineringen for deres store indsatser.

Hun fortalte, at formålet ikke var politisk, men derimod at skabe fællesskab blandt unge i Tingbjerg, dengang de startede Ungefællesskabet tilbage i 2017. De havde en fornemmelse af, at der ikke længere var et fællesskab blandt de unge, så det ville de gerne genskabe. Det gjorde de i første omgang ved at lave Tingbjerg Festival, der tidligere havde været afholdt i Tingbjerg. Formålet med festivalen var at invitere unge ind i et fællesskab, hvor man kan have en stemme, støtte hinanden, komme med sine idéer og skabe noget ud af dem. Tingbjerg Ungefællesskab har efterfølgende holdt forskellige events, herunder filmaftener, arrangementer med andre organisationer, folkemøde m.m.

Eden Tewolde gjorde opmærksom på, at de unge ikke har det privilegium, at de kan fokusere kun på sig selv, når de bor i et område, der konstant hænges ud og stigmatiseres. De går rundt med en følelse af, at de har ansvar for, hvordan de bliver set på udefra, fordi de har den bestemte identitet – at de bor i Tingbjerg.

Siden ghettoloven blev vedtaget i 2018 har de kæmpet imod den. De har været med i DR1's program Debatten, de har deltaget i politiske debataftener, skrevet breve og debatindlæg og kommet med bud på, hvordan ghettoloven i stedet kunne se ud. Og i 2019 skrev de altså et åbent brev til boligministeren og lavede en underskriftindsamling med budskabet *Drop ghettolisten!*

Selvom Tingbjerg "kun" er lejeboliger, så er det stadig deres hjem, og for øjnene af dem bliver det ødelagt, hvad enten det er politisk stigmatisering eller i medierne. I det åbne brev til Kaare Dybvad skrev de bl.a.: *Vi er ikke en virus i det danske samfund. Vi knokler med vores studier, vi arbejder og bidrager til det danske samfund – og vi føler et kæmpe ansvar for at bidrage til Danmark. Vi er medborgere, men "ghetto"-listen får os til at føle os hadet og uønskede i det land, som er vores hjem ... Fjern listen! Lad være med igen at fortælle os, at vi er et problem.*

De kæmper og vil fortsat fokusere på deres primære formål, som er at skabe sammenhold blandt unge og være rollemodeller. Samtidig vil de også vise resten af Danmark, at selvom "man bor i et område, som konstant bliver talt grimt om, så er der stadig nogle, som prøver at blomstre fra det og kæmper imod det på trods af dårlig omtale".

Arkivfoto: Emma Sejersen

Og så var der en "hemmelig taler med relation til prismodtagerens initiativ"

Den "hemmelige taler" var Kenneth Flex, direktør i DCR Integration under Dansk Flygtningehjælp. Indtil prisvinderen var offentliggjort, måtte Kenneth Flex være anonym, for at hans job ikke skulle afsløre prisvinderens identitet. Kenneth Flex sagde:

Kære Ungefællesskab

Jeg forstår godt, hvis I undrer jer over, at "den hemmelige gæst" er mig. Jeg er mildt sagt ikke særlig eksotisk, og nogen kendis er jeg heller ikke. Når det alligevel skulle holdes hemmeligt var det – forstår jeg – fordi annoncering af mig som direktør i Dansk Flygtningehjælp ville have afsløret, at det var jer, der skulle have prisen i år.

*Så hvis I nu er lidt skuffede, så forstår jeg det faktisk godt. Til gengæld skal I vide, at **jeg** på ingen måde er skuffet. Tværtimod er jeg både bæret og stolt over at få lov til at holde en lille tale til jer.*

Men allermest er jeg KISTEGLAD for, at det er JER, der har fået Socialpolitisk Forenings Yggdrasilpris.

Jeres fællesskab er udsprunget af Mellemfolkeligt Samvirkes projekt "Unge og Lokaldemokrati", hvis mål er at give unge opbakning og mulighed for at skabe en positiv forandring, som unge selv definerer og på deres egne præmisser.

I aner ikke, hvor mange af den slags projekter og gode intentioner, jeg har set – og hvor mange af dem, der aldrig er blevet til andet end ord. Men i Tingbjerg blev det til meget mere end ord – her er der nemlig én meget, meget afgørende forskel, nemlig JER.

For I har i den grad taget handsken op i forhold til at gøre opmærksom på det, som I gerne vil forandre. Fx at I ikke gider modtage det danske samfunds årlige julegave i form af et stempel i panden, hvor der står: "Ghetto-beboer". Så derfor har I højt og vedholdende råbt til Kaare Dybvad, at han skulle tage og droppe ghettolisten, fordi den

- Ødelægger hjem
- Bidrager til skabelsen af parallelsamfund
- Får mennesker til at opleve, at de bor i sorte huller
- Diskriminerer og stigmatiserer

Men jeg ved, at I også laver en masse andre arrangementer og aktiviteter – både i Tingbjerg, så flere unge får lyst til at engagere sig i at skabe positiv udvikling af Tingbjerg, men også i form af deltagelse på Folkemødet og tilbud til skoler om at lave workshops om diskrimination og ghettoudspil. Og om ikke så længe laver I lokalfestival for at vise, hvordan fællesskaber og foreninger kan noget sammen.

Egentlig ville jeg allerhelst stoppe min tale her, og så ville jeg ønske jer et stort tillykke med den fortjente pris. Men i det Danmark, vi lever i, er jeg desværre nødt til at adressere det forhold, at ingen af jer jo er "kartofler".

Det BURDE ikke betyde noget som helst, men det gør det. At det lige netop er jeres fællesskab, som får en pris, betyder nemlig, at I demonstrativt viser, at alle de stemmer i Danmark, som ikke kan andet end at tale om problemer, udgrænse, dehumanisere og skære alle med anden etnisk baggrund end dansk over én kam, tager så grueligt fejl.

Jeres arbejde og jeres aktiviteter – og nu Socialpolitisk Forenings anerkendelse af jeres indsats – gør det langt sværere at trænge igennem i debatten for dem, som har hang til grove generaliseringer. I bliver selve eksemplet på, at generaliseringer af hvad som helst – men allermest generaliseringer af andre mennesker – gør os både dumme og blinde – og ude af stand til at se, hvor meget vi som samfund har at vinde ved at inkludere i stedet for at ekskludere. I og det fællesskab, I har skabt, er ALT andet end en virus i det danske samfund, sådan

som I skrev i jeres åbne brev til Kaare Dybvad. Tværtimod: I er den vaccine, der hjælper os til at forstå, at mangfoldighed er en styrke.

Hvis I nogen gange synes det kan være svært at få øje på resultaterne af alt det, I gør, så husk: Uden jeres stemmer bliver det ikke bedre – kun værre, så BLIV VED. Det er vi mange, der vil være glade over og taknemmelige for.

Lad mig slutte med at nævne, at jeg har set dig Eden (Tewolde) været citeret for at sige: "Vi har jo aldrig vundet en pris før". Det har I nu – og et kæmpestort tillykke med det. Det er fortjent – og jeg håber, I vil bruge lidt tid på at nyde, at I nu er prisvindere.

TILLYKKE

Almen Modstand og Eva Riedel fortalte hver især om deres initiativ

De to andre nominerede aktører fik også lejlighed til at fortælle om deres projekter.

Almen Modstand

Jean fra Almen Modstand takkede alle, der bakker op om deres fælles sag. Han påpegede, at den første ghettoliste og tilhørende lovgivning kom i 2010. Daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen havde dengang tre kriterier for, hvornår et boligområde skulle på listen. I dag er der kun fem boligområder, som ville "opfylde" to af disse oprindelige tre kriterier og kun ét af de boligområder, der dengang var på ghettolisten, ville i dag "opfylde" kriminalitetskriteriet fra dengang. Det vil sige, at boligområderne løfter sig. Til gengæld opfinder de skiftende regeringer nye kriterier for – paradoksalt – at opretholde myten om, at det går dårligt med integrationen i Danmark. Ifølge Jean er de store almene boligområder løsningen og ikke problemet, og vi bør bygge flere af dem.

Medlemmerne af Almen Modstand organiserer sig selv som almene beboere, og støtter beboerne i almene boligområder, når de ikke vil flytte fra deres "ghetto". Herudover har Almen Modstand anlagt retssager mod staten om diskrimination af almene beboere med anden etnisk baggrund end dansk.

Jean fortalte, at Venstre, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti var imod Almen Modstands borgerforslag vedrørende ophævelse af loven om nedrivning af almene boligområder. Der var dog også en del (mindre) partier, som støttede borgerforlaget: Radikale Venstre, Enhedslisten, Alternativet, Frie Grønne og Kristendemokraterne.

Han gjorde opmærksom på, at vi skal huske på – og ikke glemme – at Danmark måske er dét land i verden, hvor folk med lav indkomst kan bo allerbedst, og at vi i de almene boliger har beboerdemokratiet, som gør, at det er os selv, der bestemmer.

Eva Riedel / Hellebro

Eva Riedel takkede for nomineringen og gjorde opmærksom på, at Hellebro er resultatet af en gruppeindsats fra civilsamfundet, netværk og frivillige, som er gået sammen om at løse en *kernevelfærdsopgave*, som det er, at hjælpe unge mennesker mellem 18 og 29 år med at komme trygt i seng om natten. Hun mener, at de unge mennesker skal passe deres skole og deres arbejde og have lov til at være helt almindelige skattebetalende borgere. De skal væk fra samfundets kant og ind på sikker grund. Én ung, der ryger ud over kanten som 18-årig, koster samfundet mellem 18-20 mio. kr. i løbet af hans/hendes levetid.

Hellebro blev stiftet i 2015 som en lille forening, og siden da har Danmark både haft en rød og en blå regering, og der er ifølge Eva Riedel *ikke sket noget som helst*. Hun påpegede, at det store problem er "betalige boliger", hvilket er boliger, der ikke koster mere end 3.500 kr. om måneden. Hun fortalte, at hun har en masse unge, der mangler et sted at bo, og det eneste, de drømmer om, er at være trygge, komme væk fra stoffer, overgreb og vold, og få fred, så de ikke får psykiatriske og andre udfordringer, der følger med.

Ifølge Eva Riedel nytter det ikke at vente på politikerne. *Det er tid til at handle. Det er tid til at gøre noget*”.

Alle kan stifte fællesskaber, sagde hun, og dét er vigtigt at formidle videre, for vi kan ikke blive ved med at vente på, at staten ordner det for os.

Debat i salen

Efter indlæggene med de mange forskellige vinkler på boligpolitik og socialpolitik, den almene sektor og de frivillige, civilsamfundet og kommunerne vs. staten summede salen af spørgsmål og lyst til at snakke på tværs. Bent Madsen fangede stemningen, og greb mikrofonen, og ledede den debat, som udviklede sig, oftest med fokus på de skiftende politiske magtkonstellationer over for den almene sektor og dens lejere.

Afrunding ved Socialpolitisk Forening Hovedstadens formand

Formanden rundede arrangementet af og takkede de tre nominerede projekter, Bent Madsen, Kenneth Flex, Yggdrasilkomiteen, Socialpolitisk Forening Hovedstadens bestyrelse samt Vesterbro Ungdomsgård for lån af lokaler og Claus Andersen fra Coffee & Cameras for at livestream hele arrangementet.

- SOC DOK's redaktion takker Arzamina Bijedic fra Rådet for Etniske Minoriteter for det smukke resumé. Og Kim Tverskov fra Socialpolitisk Forum Gentofte for de fortællende billeder

Da Özlem Cekic i november 2017 modtog Yggdrasilprisen for hendes initiativ til "dialogkaffe" og etableringen af foreningen Brobyggerne, holdt Else Hammerich en stor hyldesttale, der kan læses på <http://www.socialpolitisk.dk/Yggdrasilpriserne/ygg2017.htm>.

Jesper Bastholm Munk, der er underviser og mægler i Center for Konfliktløsning, som Else Hammerich grundlagde, skrev disse mindeord ved Else Hammerichs død.

Else er sovet stille ind

Else Hammerich, grundlæggeren af Center for Konfliktløsning, døde lørdag den 20. marts efter længere tids sygdom. Hun blev 84 år.

For rigtig mange mennesker har mødet med Else gjort et uudsletteligt indtryk.

At blive inviteret ind i Elses konfliktfaglige univers, grundlæggende antagelser, refleksioner, erfaringer og metoder, har været berigende. For personer i hendes politiske, sociale, personlige og private netværk og bekendtskabskreds har samarbejde og samvær med Else budt på meningsfyldte med- og mellemmenneskelige opgaver, spændende oplevelser og personlig læring.

Når Else fortalte om livet og konflikter – både sine egne og andres – var det med klarhed, ynde og kant, der gav dyb resonans. Else mestrede sproget på en helt særlig måde.

Hun har oplevet og været optaget af konflikter på mange forskellige niveauer og i mange kontekster, og hun har – med flid og omhu – bestræbt sig på at finde veje fra heftige konflikter til at få eller genskabe en bæredygtig kontakt.

Samtaler med Else som kollega eller ven gjorde én klog på livet og på vores faglige fællesskab. Man kunne vende verden, den indre og den ydre, måske iblandet et Cohen-citat eller anden visdom. Hun delte generøst ud af sine erfaringer på både samfundsniveau og i arbejdsmæssige, personlige, sociale og private kontekster. Det var uendeligt værdsat.

Else rejste i 1994 ud i verden for at finde måder og modeller til at løse konflikter på. De modeller blev sammen med en helt særlig pædagogik og didaktik og med ikke-voldstraditionen som værdigrundlag til fundamentet i Center for Konfliktløsnings arbejde.

Else Hammerich er, sammen med Kirsten Frydensberg og med bidrag fra flere af underviserne, forfatter til Center for Konfliktløsnings grundbog Konflikt og Kontakt. Den seneste reviderede udgave af bogen udkom i januar i år. Else var som altid fagligt og intellektuelt knivskarp og med på at udvikle og formidle det faglige stof. Det skete på basis af de oprindelige modeller og værdigrundlaget fra 1994

Else Hammerich er grundlægger af Center for Konfliktløsning; hun var leder af CfK i de første år og var i mere end 20 år underviser og mægler. Hun tog også initiativ til at stifte LIVIAfonden. I årene 1999-2005 var hun sammen med Lotte Christy og Bjarne Vestergaard – og på opfordring af Dalai Lama – medvirkende til oprettelsen af et tibetansk center for konfliktløsning, The Tibetan Centre for Conflict Resolution (TCCR), i Dharamsala, Indien. Else var aktiv i Gratis Konfliktrådgivning i Gentofte. Hun var seniorrådgiver og tilbød konfliktfaglig rådgivning og sparring til medlemmer og aktive i CfK.

Vi, Center for Konfliktløsning, vender tilbage med mere om, hvordan Elses betydning for vores virke og sammenhæng bliver markeret.

Selv om Else ikke er blandt os mere, kan man lytte til [podcasts](#) med hende.

En opfordring her og nu, som ville være I Elses ånd: Tag kontakt til en du kender, gå en tur og del tanker om jeres liv med konflikter, der hvor I færdes og i verden omkring os.